

ZASTUPNIČKI DOM HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA

Na osnovi članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU OBITELJSKOG ZAKONA

Proglašavam Obiteljski zakon, koji je donio Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora na sjednici 11. prosinca 1998.

Broj: 081-98-2222/1

Zagreb, 16. prosinca 1998.

Predsjednik
Republike Hrvatske
dr. Franjo Tuđman, v. r.

OBITELJSKI ZAKON

PRVI DIO

U V O D N E O D R E D B E

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuje brak i pravni odnosi u braku, odnosi roditelja i djece, posvojenje, skrbništvo, učinci izvanbračne zajednice žene i muškarca te postupci nadležnih tijela u svezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom.

Članak 2.

Uređenje obiteljskih odnosa temelji se na načelima:

- 1) uzajamnog poštovanja i pomaganja svih članova obitelji,
- 2) zaštite dobrobiti i prava djeteta, te odgovornosti obaju roditelja za podizanje i odgoj djeteta,
- 3) primjerene skrbničke zaštite djeteta bez roditeljske skrbi te mentalno oštećene i psihički bolesne odrasle osobe.

Članak 3.

Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenog muškarca.

Članak 4.

- (1) U slučaju poremećenih obiteljskih odnosa ili u sporovima između članova obitelji za stručnu pomoć, odnosno rješavanja spora među članovima obitelji nadležan je centar za socijalnu skrb i sud.
- (2) Centar za socijalnu skrb kad odlučuje o obiteljskim odnosima primjenjuje odredbe Zakona o općem upravnom postupku i odredbe članka 139. do 152. Zakona o socijalnoj skrbi, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

DRUGI DIO

B R A K

Članak 5.

Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca.

I. SKLAPANJE BRAKA

Članak 6.

Brak se može sklopiti suglasnom izjavom žene i muškarca u građanskom ili vjerskom obliku.

Članak 7.

Brak u građanskom obliku sklapa se pred matičarom.

Članak 8.

Brak u vjerskom obliku s učincima građanskog braka sklapa se pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom o tome ima uređene pravne odnose.

Članak 9.

- (1) Nevjesta i ženik svoju namjeru sklapanja braka u građanskom obliku osobno prijavljuju matičaru nadležnom za mjesto u kojem žele sklopiti brak.

(2) Nevjesta i ženik priložit će prijavi izvratke iz matice rođenih, a kad je potrebno, na zahtjev matičara i druge isprave.

Članak 10.

(1) Matičar će na osnovi izjava nevjeste i ženika i na drugi način provjeriti jesu li ispunjene pretpostavke za sklapanje braka.

(2) Ako je za sklapanje braka potrebna sudska odluka, matičar će nevjestu i ženika uputiti da je pribave.

Članak 11.

(1) Ako matičar utvrdi da nije ispunjena koja od pretpostavki za sklapanje braka, usmeno će priopćiti nevjesti i ženiku da ne mogu sklopiti brak i o tome sastaviti bilješku u prijavi namjere sklapanja braka.

(2) Nevjesta i ženik mogu u roku od osam dana od dana priopćenja o nemogućnosti sklapanja braka, nadležnom uredu za poslove opće uprave podnijeti zahtjev za utvrđivanje ispunjavaju li pretpostavke za sklapanje braka.

(3) Po zahtjevu iz stavka 2. ovoga članka nadležni ured obavezan je u upravnom postupku donijeti odluku u roku od petnaest dana od dana primitka zahtjeva.

Članak 12.

(1) Kad utvrdi da su ispunjene pretpostavke za sklapanje braka, matičar će uzeti izjavu nevjeste i ženika o izboru prezimena.

(2) Nevjesta i ženik svojim će potpisom potvrditi da su upoznati s osobnim pravima i dužnostima u braku, te mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 13.

(1) Matičar će u dogovoru s nevjestom i ženikom koji žele sklopiti brak u građanskom obliku, dan za sklapanje braka odrediti u pravilu u razdoblju od tridesetog do četrdesetpetog dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(2) U iznimnim slučajevima kada za to postoje opravdani razlozi matičar može odobriti sklapanje braka prije tridesetog dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(3) Matičar će nevjesti i ženiku preporučiti da do dana sklapanja braka posjete savjetovalište za brak i obitelj.

Članak 14.

Ako na dan određen za sklapanje braka ne pristupe nevjesta, ženik ili oboje, a izostanak ne opravdaju, smatrat će se da je prijava namjere sklapanja braka povučena.

Članak 15.

(1) Brak se sklapa na svečan način u službenoj prostoriji, a iznimno na drugom prikladnom mjestu o čemu odluku donosi matičar.

(2) Za sklapanje braka izvan službene prostorije plaća se posebna naknada.

(3) Ministar nadležan za poslove uprave propisat će mjerila za određivanje iznosa naknade iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 16.

Brak se sklapa u nazočnosti nevjeste i ženika, matičara i dvaju svjedoka.

Članak 17.

Svjedok pri sklapanju braka može biti svaka punoljetna i poslovno sposobna osoba.

Članak 18.

(1) Na dan i u vrijeme određeno za sklapanje braka matičar će objaviti da su osobno nazočni nevjesta, ženik i svjedoci, te da nema zapreka za sklapanje braka.

(2) Matičar će prigodnim govorom upoznati nevjestu i ženika s odredbama ovoga Zakona o njihovim pravima i dužnostima, istaknuti značenje braka, a posebice da je brak od najveće važnosti za obiteljski život koji je temelj svakoj društvenoj povezanosti i društvenom napretku.

(3) Nevjestu i ženika matičar će poimenice upitati pristaju li međusobno sklopiti brak.

Članak 19.

(1) Brak je sklopljen kad nevjesta i ženik izjave svoj pristanak.

(2) Nakon pristanka matičar će objaviti da je između žene i muškarca, navedenih njihovim osobnim imenima, sklopljen brak.

(3) Sklopljeni brak matičar će upisati u maticu vjenčanih. Upis u maticu potpisat će žena, muž, svjedoci i matičar.

(4) Odmah poslije upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima uručiti izvadak iz matice.

Članak 20.

- (1) Nevjesta i ženik koji žele sklopiti brak u vjerskom obliku pribavit će od matičara potvrdu o ispunjavanju pretpostavki za sklapanje braka propisane ovim Zakonom.
- (2) U potvrdi iz stavka 1. ovoga članka matičar će navesti da je nevjestu i ženika upoznao s osobnim pravima i dužnostima u braku, s mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona, te njihove izjave o sporazumnom izboru prezimena.
- (3) Potvrda iz stavka 1. ovoga članka važi tri mjeseca od dana izdavanja.
- (4) Matičar će upozoriti nevjestu i ženika da je izvadak iz državne matice vjenčanih dokaz da njihov brak sklopljen u vjerskom obliku ima učinke građanskog braka.
- (5) Ministar nadležan za poslove opće uprave propisat će sadržaj i oblik potvrde iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 21.

- (1) Službenik vjerske zajednice pred kojim je sklopljen brak u vjerskom obliku dostavit će matičaru iz članka 20. ovoga Zakona ispravu koju su potpisali žena, muž, svjedoci i službenik vjerske zajednice, kojom potvrđuje da je brak sklopljen.
- (2) Isprava iz stavka 1. ovoga članka dostavlja se matičaru u roku od pet dana od dana sklapanja braka.

Članak 22.

- (1) Brak sklopljen u vjerskom obliku matičar je dužan upisati u maticu vjenčanih u roku od tri dana od dana primitka isprave iz članka 21. ovoga Zakona.
- (2) Odmah poslije upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima izdati izvadak iz matice.

Članak 23.

Brak sklopljen u vjerskom obliku sukladno odredbama članka 8. i članka 20. stavka 1. i 3. ovoga Zakona, ima od dana sklapanja sve učinke propisane ovim Zakonom.

II. PRETPOSTAVKE ZA SKLAPANJE BRAKA

1. Pretpostavke za postojanje braka

Članak 24.

(1) Za postojanje braka potrebno je:

1. da su nevjesta i ženik osobe različita spola,
 2. da su nevjesta i ženik izjavili svoj pristanak za sklapanje braka,
 3. da je brak u građanskom obliku sklopljen pred matičarom ili da je brak u vjerskom obliku sklopljen prema odredbi članka 8. i članka 20. stavka 1. i 3. ovoga Zakona.
- (2) Ako u vrijeme sklapanja braka nije bila ispunjena koja od pretpostavki iz stavka 1. ovoga članka, ne nastaju pravni učinci braka.

Članak 25.

Pravo na tužbu radi utvrđivanja postoji li brak ili ne, ima centar za socijalnu skrb i svaka osoba koja za to ima pravni interes.

2. Pretpostavke za valjanost braka

Članak 26.

- (1) Brak ne može sklopiti osoba koja nije navršila osamnaest godina života.
- (2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka zbog opravdanih razloga sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi koja je navršila šesnaest godina života, ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak, te da je brak u njezinu interesu.
- (3) Prijedlog za donošenje odluke o dopuštenju sklapanja braka može podnijeti samo osoba iz stavka 2. ovoga članka.
- (4) U postupku u svezi s prijedlogom iz stavka 3. ovoga članka sud će saslušati maloljetnog podnositelja prijedloga i njegove roditelje odnosno skrbnika, pribaviti mišljenje centra za socijalnu skrb i ispitati okolnosti značajne za odluku.

Članak 27.

- (1) Brak ne može sklopiti osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti ili nesposobna za rasuđivanje.
- (2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi iz stavka 1. ovoga članka za koju utvrdi da je sposobna shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze, te da je brak očito u njezinu interesu.
- (3) Prijedlog za donošenje odluke o dopuštenju sklapanja braka može podnijeti samo osoba iz stavka 1. ovoga članka.
- (4) U postupku u svezi s prijedlogom iz stavka 3. ovoga članka sud će pribaviti mišljenje skrbnika ili roditelja koji skrbi o punoljetnom djetetu lišenom poslovne sposobnosti i centra za socijalnu skrb.

Članak 28.

- (1) Brak ne mogu međusobno sklopiti krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi brat i sestra, brat i sestra po majci ili ocu, dijete sa sestrom ili bratom svojega roditelja, djeca braće i sestara, te braće i sestara po majci ili ocu.
- (2) Pored slučajeva utvrđenih u stavku 1. ovoga članka brak ne mogu međusobno sklopiti ni unuci braće i sestara te braće i sestara po majci ili ocu.
- (3) Iznimno, iz opravdanih razloga, sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka u slučaju iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 29.

Brak ne mogu međusobno sklopiti posvojitelj i njegovo posvojče.

Članak 30.

Brak ne može sklopiti osoba koja je već u braku.

Članak 31.

Brak sklopljen protivno odredbama članka 26. do 30. ovoga Zakona nije valjan i na njega će se primijeniti odredbe o poništaju braka.

III. OSOBNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA

Članak 32.

(1) Prilikom sklapanja braka nevjesta i ženik mogu se sporazumjeti:

1. da svako zadrži svoje prezime,
 2. da kao zajedničko prezime uzmu prezime jednog od njih,
 3. da kao zajedničko uzmu oba prezimena,
 4. da samo jedno od njih svojem prezimenu doda prezime bračnog druga.
- (2) U slučaju sporazuma o prezimenu iz stavka 1. točke 3. ovoga članka nevjesta i ženik odlučit će koje će prezime upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu.
- (3) Sporazum o prezimenu mora biti u skladu s odredbama posebnog zakona.

Članak 33.

(1) U braku su bračni drugovi ravnopravni.

- (2) Bračni drugovi dužni su jedan drugome biti vjerni, uzajamno se pomagati, međusobno se poštovati te održavati skladne bračne i obiteljske odnose.
- (3) Bračni drugovi sporazumno određuju mjesto stanovanja.
- (4) Bračni drugovi sporazumno odlučuju o rađanju i podizanju djece te o obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici.

Članak 34.

Svaki bračni drug samostalno odlučuje o izboru svoga rada i zanimanja.

IV. PRESTANAK BRAKA

Članak 35.

- (1) Bez obzira na oblik u kojem je sklopljen brak prestaje: smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništajem ili rastavom.
- (2) Brak prestaje poništajem ili rastavom kad presuda suda o poništaju ili rastavi braka postane pravomoćna.
- (3) Ako je nestali bračni drug proglašen umrlim, brak prestaje danom koji je pravomoćnom odlukom suda utvrđen kao dan smrti nestalog bračnog druga.
- (4) Ako brak sklopljen u vjerskom obliku prestane prema odredbi stavka 2. ovoga članka, prestanak braka ne utječe na obveze bračnih drugova koje proizlaze iz propisa vjerske zajednice pred kojom je brak sklopljen.

Članak 36.

U slučaju poništaja ili rastave braka svaki od prijašnjih bračnih drugova može zadržati prezime koje je imao u trenutku prestanka braka.

1. Poništaj braka

Članak 37.

Pravo na tužbu za poništaj braka na temelju članka 31. ovoga Zakona imaju bračni drugovi i centar za socijalnu skrb.

Članak 38.

- (1) Pravo na tužbu za poništaj braka sklopljenog protivno odredbi članka 26. ovoga Zakona imaju i roditelji maloljetnika.
- (2) Sud može odbiti tužbu za poništaj braka sklopljenog protivno odredbi članka 26. stavak 2. ovoga Zakona ako je u vrijeme sklapanja braka postojao ili je naknadno nastao opravdani razlog zbog kojeg je sud mogao dopustiti sklapanje braka.

(3) Ako se mjesna nadležnost ne može odrediti prema stavku 1. i 2. ovoga članka odredit će je ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

Članak 46.

Ako je tužba ili sporazumni zahtjev za rastavu braka podnesen sudu prije okončanja postupka posredovanja, odnosno prije isteka roka iz članka 50. stavka 2. ovoga Zakona, a postupak posredovanja je obvezatan, sud će tužbu ili sporazumni zahtjev odbaciti.

Članak 47.

- (1) Centar za socijalnu skrb pozvat će oba bračna druga da osobno pristupe i sudjeluju u postupku posredovanja. U pozivu će ih upozoriti na posljedice izostanka.
- (2) U postupku posredovanja opunomoćenici ne mogu biti nazočni.
- (3) Postupak će se obustaviti ako se pozivu nije osobno odazvao bračni drug koji namjerava podnijeti tužbu za rastavu braka, odnosno oba bračna druga koji namjeravaju podnijeti sporazumni zahtjev za rastavu braka, a uredno su pozvani.
- (4) Ako nakon obustave postupka iz stavka 3. ovoga članka bude podnesena tužba ili sporazumni zahtjev za rastavu braka, sud će taj podnesak odbaciti.

Članak 48.

- (1) U postupku posredovanja centar za socijalnu skrb ispitat će stranke o uzrocima koji su doveli do poremećenosti bračnih odnosa, nastojati da se ti uzroci otklone i bračni drugovi pomire.
- (2) Centar za socijalnu skrb upoznat će bračne drugove s pravnim posljedicama rastave braka, a osobito s onima koje se odnose na djecu.
- (3) Ako se bračni drugovi tijekom postupka posredovanja pomire, zahtjev za ponovni postupak ne mogu podnijeti u roku od šest mjeseci od dana uručenja zapisnika o ishodu postupka posredovanja.

Članak 49.

- (1) Ako se u postupku posredovanja bračni drugovi ne pomire, centar za socijalnu skrb nastojat će da se bračni drugovi dogovore o tome s kim će živjeti maloljetno vlastito ili posvojeno dijete ili dijete nad kojim se ostvaruje roditeljska skrb nakon njegove punoljetnosti, o njegovu uzdržavanju, o njegovim susretima i druženju s roditeljem s kojim neće živjeti, te o ostalim sadržajima roditeljske skrbi.
- (2) Ako se bračni drugovi ne dogovore ili dogovor ne odgovara interesima djeteta, centar za socijalnu skrb po službenoj dužnosti ili na zahtjev jednog ili obaju bračnih drugova odlučit će s kim će dijete živjeti, o njegovim susretima i druženju s roditeljem s kojim neće živjeti, odnosno o smještaju djeteta tijekom postupka posredovanja ili tijekom trajanja parnice za rastavu braka.
- (3) Odluka iz stavka 2. ovoga članka važi do pravomoćnosti odluke o rastavi braka osim ako zbog promijenjenih okolnosti centar za socijalnu skrb ne odluči drukčije.
- (4) Žalba protiv odluke iz stavka 2. ovoga članka ne odgađa njezinu ovrhu.

Članak 50.

- (1) O postupku posredovanja sastavlja se zapisnik. Svakom bračnom drugu uručuje se ovjerovljeni primjerak zapisnika.
- (2) Centar za socijalnu skrb dužan je, u pravilu, u roku od dva mjeseca, a najdulje do šest mjeseci od podnošenja zahtjeva provesti i okončati postupak posredovanja.
- (3) Ako centar za socijalnu skrb ne okonča postupak u roku iz stavka 2. ovoga članka, bračni drugovi mogu pokrenuti parnicu za rastavu braka.
- (4) Ako je od okončanja postupka posredovanja protekla godina dana, a pred sudom u tom roku nije pokrenuta parnica za rastavu braka, bračni drugovi dužni su prije pokretanja te parnice podnijeti novi zahtjev za posredovanje.

Članak 51.

Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i dokumentacije u svezi s poslovima centra za socijalnu skrb u području braka i odnosa u braku.

TREĆI DIO

R O D I T E L J I I D J E C A **I. MATERINSTVO I OČINSTVO**

Članak 52.

Djetetova majka je žena koja ga je rodila.

Članak 53.

Djetetovim ocem smatra se majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka.

Članak 54.

Ako se materinstvo ili očinstvo ne može odrediti prema članku 52. i 53. ovoga Zakona, utvrđuje se priznanjem roditelja ili sudskom odlukom.

1. Priznanje materinstva i očinstva

Članak 55.

(1) Materinstvo i očinstvo može se priznati na zapisnik pred matičarom, centrom za socijalnu skrb ili sudom. Navedena tijela dužna su bez odgode dostaviti primjerak zapisnika matičaru nadležnom za upis djeteta u maticu rođenih.

(2) Materinstvo i očinstvo može se priznati i u oporuci.

Članak 56.

(1) Materinstvo i očinstvo može priznati maloljetna osoba koja je navršila šesnaest godina ako je sposobna shvatiti značenje izjave o priznanju.

(2) Materinstvo i očinstvo može priznati osoba djelomično lišena poslovne sposobnosti ako je sposobna shvatiti značenje priznanja, osim ako je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može davati izjave koje se tiču osobnih stanja.

Članak 57.

(1) Priznanje materinstva i očinstva je neopozivo.

(2) Materinstvo i očinstvo ne može se priznati poslije djetetove smrti, osim ako to dijete ima potomstvo.

Članak 58.

(1) Priznanje materinstva upisat će se u maticu rođenih ako je centar za socijalnu skrb nadležan prema mjestu djetetova rođenja dao prethodnu suglasnost.

(2) Ako je dijete navršilo četrnaest godina i sposobno je shvatiti značenje priznanja, potreban je i njegov pristanak na priznanje materinstva. Dijete daje pristanak pred centrom za socijalnu skrb svojeg prebivališta, odnosno boravišta.

(3) Kad sastavi ili primi zapisnik o priznanju materinstva, odnosno oporuku (članak 55.) matičar nadležan za upis djeteta u maticu rođenih zatražit će u roku petnaest dana suglasnost, odnosno pristanak iz stavka 1. i 2. ovoga članka. Pristanak iz stavka 2. ovoga članka matičar će zatražiti putem centra za socijalnu skrb.

(4) Nakon što pribavi suglasnost, odnosno pristanak propisan ovim Zakonom, matičar će priznanje materinstva upisati u maticu rođenih.

Članak 59.

Priznanje očinstva začetog a još nerođenog djeteta, proizvodi pravni učinak ako se dijete rodi živo.

Članak 60.

(1) Za upis priznanja očinstva potreban je pristanak djetetove majke.

(2) Majka može izjaviti pristanak pred tijelima iz članka 55. stavak 1. ovoga Zakona.

Članak 61.

(1) Ako je dijete navršilo četrnaest godina i sposobno je shvatiti značenje priznanja, potreban je i njegov pristanak na priznanje očinstva. Dijete daje pristanak pred centrom za socijalnu skrb svojeg prebivališta, odnosno boravišta.

(2) Ako je dijete mlađe od četrnaest godina ili je starije od četrnaest godina, ali nije sposobno shvatiti značenje priznanja, a majka više nije živa, proglašena je umrlom, mlađa od četrnaest godina, potpuno je lišena poslovne sposobnosti ili joj boravište nije poznato najmanje dva mjeseca, suglasnost na priznanje očinstva daje centar za socijalnu skrb.

Članak 62.

(1) Kad primi izjavu ili zapisnik o priznanju očinstva, odnosno oporuku kojoj nije priložena izjava majke o pristanku na priznanje očinstva matičar nadležan za upis djeteta u maticu rođenih odmah će pozvati majku po propisima o obveznoj osobnoj dostavi da u roku petnaest dana dade izjavu.

(2) Ako je za upis priznanja očinstva potreban pristanak djeteta, odnosno suglasnost centra za socijalnu skrb, matičar će od centra za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta djeteta zatražiti da u roku od petnaest dana dostavi izjavu djeteta, odnosno suglasnost centra za socijalnu skrb.

Članak 63.

Ako u roku od šezdeset dana od dana priznanja materinstva ili očinstva nije dat pristanak sukladno odredbama članka 58., 60. i 61. ovoga Zakona, osoba koja je priznala materinstvo, odnosno očinstvo može pokrenuti sudski postupak za utvrđivanje njezinog materinstva, odnosno očinstva.

Članak 64.

(1) Ako prilikom upisa djeteta u maticu rođenih nema podataka o djetetovom ocu, matičar će upoznati majku s pravom djeteta da zna tko mu je otac i s postupcima koji se mogu poduzeti radi ostvarivanja toga prava.

(2) Majka može matičaru izjaviti na zapisnik koga smatra djetetovim ocem.

(3) Majčina izjava iz stavka 2. ovoga članka smatra se njezinim pristankom na priznanje očinstva.

Članak 65.

Ako je matičar upisao dijete u maticu rođenih bez podataka o djetetovom ocu, o tome će odmah obavijestiti centar za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta majke i dostaviti primjerak zapisnika o majčinoj izjavi iz članka 64. stavak 2. ovoga Zakona.

Članak 66.

- (1) Centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana od primitka obavijesti iz članka 65. ovoga Zakona, pozvati majku da izjavi koga smatra djetetovim ocem, osim ako je to učinila pred matičarom.
- (2) Majku će se upozoriti da je radi dobrobiti djeteta dužna imenovati osobu koju smatra ocem.
- (3) Majčina izjava pred centrom za socijalnu skrb o tome koga smatra djetetovim ocem ima značenje njezina pristanka na priznanje očinstva.

Članak 67.

- (1) Kad primi majčinu izjavu iz članka 66. ovoga Zakona, centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana, po propisima o obveznoj osobnoj dostavi, pozvati imenovanu osobu.
- (2) Ako se pozvani odazove, centar za socijalnu skrb predočit će mu izjavu majke da njega smatra djetetovim ocem i upoznati ga sa zakonskim odredbama o utvrđivanju očinstva.

Članak 68.

Ako pozvani prizna očinstvo, centar za socijalnu skrb odmah će primjerak zapisnika o majčinoj izjavi koga smatra djetetovim ocem i primjerak zapisnika o priznanju očinstva dostaviti matičaru radi upisa očinstva u maticu rođenih.

Članak 69.

Ako se u postupku propisanom člankom 65. do 67. ovoga Zakona očinstvo nije utvrdilo priznanjem, centar za socijalnu skrb će o tome obavijestiti majku i upoznati je sa zakonskim odredbama o utvrđivanju očinstva sudskom odlukom.

2. Utvrđivanje materinstva i očinstva sudskom odlukom

Članak 70.

- (1) Tužbu radi utvrđivanja materinstva ili očinstva može podnijeti dijete do navršene dvadeset i pete godine života.
- (2) Ako je dijete maloljetno ili je potpuno lišeno poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, tužbu u njegovo ime može podnijeti osoba koja ga po zakonu zastupa.

Članak 71.

- (1) Žena koja sebe smatra majkom može podnijeti tužbu radi utvrđivanja materinstva do navršene osamnaeste godine života djeteta.
- (2) Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti majka do navršene osamnaeste godine života djeteta.
- (3) Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti muškarac koji sebe smatra ocem djeteta u roku od godine dana od primitka obavijesti da nije pribavljen pristanak odnosno suglasnost iz članka 60. i 61. ovoga Zakona, a najkasnije do navršene osamnaeste godine života djeteta.

Članak 72.

Tužbu radi utvrđivanja materinstva ili očinstva može podnijeti centar za socijalnu skrb do navršene osamnaeste godine života djeteta.

Članak 73.

- (1) Ako osoba za koju se tvrdi da je majka, odnosno otac djeteta nije živa, tužba radi utvrđivanja materinstva, odnosno očinstva podnosi se protiv njezinih nasljednika.
- (2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od godine dana od smrti osobe za koju se tvrdi da je majka, odnosno otac djeteta ili u roku od šest mjeseci od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

3. Osporavanje materinstva i očinstva

Članak 74.

- (1) Dijete može osporavati materinstvo, odnosno očinstvo osobi koja je upisana u maticu rođenih kao njegov roditelj.
- (2) Tužbu iz stavka 1. ovoga članka dijete može podnijeti do navršene dvadeset i pete godine života.
- (3) Ako je dijete maloljetno ili kad roditelji nad njim imaju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti, tužbu u njegovo ime podnosi poseban skrbnik postavljen za tu parnicu, kojeg imenuje centar za socijalnu skrb kad je to u djetetovom interesu.
- (4) Tužbu iz stavka 1. ovoga članka može za osobu potpuno lišenu poslovne sposobnosti i osobu za koju je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, podnijeti njegov skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

(3) Tužba za poništaj braka ne može se podnijeti nakon što je maloljetnik navršio osamnaest godina života, ali bračni drug koji je u vrijeme sklapanja braka bio maloljetan može podnijeti tužbu za poništaj braka u roku jedne godine od punoljetnosti.

Članak 39.

(1) Sud može odbiti tužbu za poništaj braka sklopljenog protivno odredbi članka 27. stavak 1. ovoga Zakona ako je u vrijeme sklapanja braka bračni drug bio ili je naknadno postao sposoban shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze.

(2) Tužba za poništaj braka može se podnijeti dok traju okolnosti iz članka 27. ovoga Zakona.

(3) Bračni drug koji je potpuno lišen poslovne sposobnosti ili je nesposoban za rasuđivanje može podnijeti tužbu za poništaj braka i unutar roka od jedne godine od pravomoćnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti, odnosno od prestanka nesposobnosti za rasuđivanje.

Članak 40.

(1) Pravo na tužbu za poništaj braka sklopljenog protivno odredbi članka 30. ovoga Zakona imaju i osobe s pravnim interesom.

(2) Sud će odbiti tužbu za poništaj braka ako je prijašnji brak prestao do zaključenja glavne rasprave.

Članak 41.

(1) U parničnom postupku za poništaj braka sklopljenog dok traje prijašnji brak jednog od bračnih drugova, postojanje ili nepostojanje tog braka dokazuje se izvatkom iz matice vjenčanih ili drugom odgovarajućom javnom ispravom.

(2) Ako stranke postojanje ili nepostojanje prijašnjeg braka ne mogu dokazati ispravama iz stavka 1. ovoga članka, sud će prekinuti postupak i uputiti ih da u određenom roku pokrenu parnicu radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji, te da o pokretanju parnice obavijeste sud. Na parnicu će se uputiti tužitelj koji tvrdi da prijašnji brak postoji, a tuženik koji osporava postojanje prijašnjeg braka iako je njegovo sklapanje upisano u maticu vjenčanih.

(3) Postupak prekinut prema odredbi stavka 2. ovoga članka nastaviti će se kad odluka u parnici radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji postane pravomoćna.

(4) Ako parnica radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji ne bude pokrenuta u roku koji je sud odredio, smatrat će se da je tužba za poništaj braka povučena ako je tužitelj upućen na pokretanje parnice, a ako je na pokretanje parnice upućen tuženik, smatrat će se da je odustao od svoje tvrdnje da prijašnji brak ne postoji.

2. Rastava braka

Članak 42.

(1) Rastavu braka može tužbom zahtijevati bračni drug, a oba bračna druga sporazumno zahtjevom.

(2) Muž nema pravo na tužbu za rastavu braka za vrijeme trudnoće žene ili dok njihovo dijete ne navrší godinu dana života.

Članak 43.

Sud će rastaviti brak:

1. ako utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni, ili
2. ako je od prestanka bračne zajednice protekla godina dana, ili
3. ako oba bračna druga sporazumno zahtijevaju rastavu braka.

3. Posredovanje prije rastave braka

Članak 44.

(1) Bračni drug ili oba bračna druga koji imaju maloljetnu vlastitu ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon njihove punoljetnosti dužni su centru za socijalnu skrb prije pokretanje parnice za rastavu braka podnijeti zahtjev za posredovanje.

(2) Postupak posredovanja provest će se i kad je jedan od bračnih drugova lišen poslovne sposobnosti ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je sposoban shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze.

(3) Bračni drug nije dužan podnijeti zahtjev za posredovanje ako je boravište drugog bračnog druga nepoznato najmanje šest mjeseci.

Članak 45.

(1) Za postupak posredovanja nadležan je centar za socijalnu skrb na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište, odnosno boravište ili na čijem području ima prebivalište, odnosno boravište bračni drug s kojim žive maloljetna zajednička ili posvojena djeca, odnosno djeca nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon njihove punoljetnosti.

(2) Ako maloljetna zajednička ili posvojena djeca ne žive s roditeljima, a nisu ispunjeni uvjeti iz stavka 1. ovoga članka, za postupak posredovanja nadležan je centar za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta bračnog druga koji nije podnio zahtjev.

Članak 75.

- (1) Žena koja je upisana u maticu rođenih kao djetetova majka može osporavati svoje materinstvo.
- (2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja za činjenicu koja isključuje njezino materinstvo, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.
- (3) Žena koja sebe smatra djetetovom majkom može osporavati materinstvo ženi koja je upisana u maticu rođenih kao majka, ako istovremeno traži da se utvrdi njezino materinstvo.
- (4) Tužba iz stavka 3. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja da je ona majka tog djeteta, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

Članak 76.

Pravomoćnom odlukom o osporavanju materinstva smatra se osporenim i očinstvo majčina muža.

Članak 77.

- (1) Majčin muž može osporavati očinstvo djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka ako smatra da on nije otac. Ako je muž potpuno lišen poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njegov skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.
- (2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za činjenicu koja dovodi u sumnju istinitost upisanog očinstva, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

Članak 78.

Osobe s pravnim interesom mogu nastaviti postupak osporavanja materinstva ili očinstva u roku od šest mjeseci od smrti majke ili oca koji su pokrenuli postupak ili u roku od mjesec dana od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

Članak 79.

- (1) Majka može osporavati očinstvo djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka. Ako je majka potpuno lišena poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njezin skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.
- (2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od rođenja djeteta.

Članak 80.

- (1) Muškarac koji je priznao očinstvo, a kasnije sazna za činjenicu koja isključuje njegovo očinstvo, može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od dana saznanja za tu činjenicu, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.
- (2) Muškarac koji je pod prisilom priznao očinstvo djeteta za koje tvrdi da ne potječe od njega može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od priznanja, a najkasnije do sedme godine života djeteta.

Članak 81.

- (1) Muškarac koji sebe smatra ocem djeteta može tužbom osporavati očinstvo osobi koja je to dijete priznala za svoje, ako istovremeno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.
- (2) Tužba se može podnijeti u roku od godine dana od upisa priznanja očinstva u maticu rođenih.

Članak 82.

- (1) Ako je materinstvo, odnosno očinstvo utvrđeno odlukom suda, osporavanje nije dopušteno.
- (2) Osporavanje materinstva, odnosno očinstva nije dopušteno poslije djetetove smrti.

4. Posebne odredbe o materinstvu i očinstvu djeteta začetog uz medicinsku pomoć

Članak 83.

Nije dopušteno u sudskom postupku utvrđivati ili osporavati materinstvo, odnosno očinstvo djeteta koje je začeto u postupku oplodnje uz medicinsku pomoć.

Članak 84.

- (1) Majčin muž može osporavati očinstvo djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka, ako je dijete začeto uz medicinsku pomoć sjemenom druge osobe bez pisanog muževa pristanka.
- (2) Tužba radi osporavanja očinstva može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja da je do začeća došlo na način iz stavka 1. ovoga članka, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.
- (3) Ako muž prije rođenja djeteta sazna da je do začeća došlo na način iz stavka 1. ovoga članka, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti u roku od šest mjeseci od dana rođenja djeteta.

II. RODITELJSKA SKRB

Članak 85.

- (1) Roditeljska skrb obuhvaća zaštitu osobnih i imovinskih interesa djeteta, kao i odgovornost roditelja za njegovu dobrobit.
- (2) Roditeljska skrb može se ograničiti ili oduzeti samo odlukom nadležnih tijela iz razloga i na način propisan ovim Zakonom.

1. Djetetova prava i dužnosti

Članak 86.

- (1) Dijete ima pravo na skrb za zdravlje i život.
- (2) Dijete ima pravo na sigurnost i odgoj u obitelji primjeren svojim tjelesnim, umnim i osjećajnim potrebama.
- (3) Dijete ima pravo na život sa svojim roditeljima. Ako živi odvojeno od jednog ili oba roditelja, dijete ima pravo na susrete i druženje s roditeljima.
- (4) Dijete ima pravo na izbor škole i zanimanja i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti.

Članak 87.

Roditelji i ostali članovi obitelji ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom ni tjelesnom kažnjavanju, odnosno zlostavljanju.

Članak 88.

Dijete ima pravo tražiti zaštitu svojih prava pred nadležnim tijelima, koja su dužna ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava.

Članak 89.

Dijete je dužno poštovati svoje roditelje i pomagati im, te biti obzirno prema članovima obitelji.

2. Odgovornost, dužnosti i prava roditelja

Članak 90.

Roditelji su, prije svih, pozvani i odgovorni omogućiti djetetu ostvarivanje njegovih prava. Roditelji će dijete upoznati s njegovim pravima, primjereno djetetovoj dobi i zrelosti.

Članak 91.

- (1) Roditelji su dužni skrbiti o životu i zdravlju djeteta i omogućiti mu korištenje mjera za unapređenje, čuvanje i vraćanje zdravlja, sukladno propisima iz područja zdravstva i zahtjevima medicinske znanosti.
- (2) Roditelj je dužan štiti dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnog kažnjavanja drugih osoba.

Članak 92.

- (1) Roditelji imaju dužnost i pravo odgajati dijete kao slobodnu, humanu, domoljubnu, moralnu, marljivu, osjećajnu i odgovornu osobu kako bi bila pripremljena za skladan obiteljski i društveni život s pozitivnim odnosom prema prirodi.
- (2) Odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelosti, te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.

Članak 93.

- (1) Roditelji su dužni čuvati i njegovati dijete i skrbiti za njegove potrebe.
- (2) Roditelji ne smiju dijete predškolske dobi ostaviti bez nadzora odrasle osobe.

Članak 94.

- (1) Radi dobrobiti djeteta, a u skladu s njegovom dobi i zrelosti, roditelji imaju pravo i dužnost nadzirati ga u njegovu druženju s drugim osobama.
- (2) Roditelji imaju pravo i dužnost djetetu mlađem od šesnaest godina života zabraniti noćne izlaske bez svoje pratnje ili pratnje druge odrasle osobe u koju imaju povjerenje.
- (3) Noćnim izlaskom smatra se vrijeme od 23 do 5 sati.

Članak 95.

- (1) Roditelji su dužni brinuti se o redovitom osnovnom školovanju djeteta.
- (2) Roditelji su dužni brinuti se prema svojim mogućnostima i o daljnjem školovanju djeteta.
- (3) Dužnost je roditelja odazivati se sastancima u svezi s odgojem i obrazovanjem djeteta.
- (4) Roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom obrazovanju svoga djeteta i poticati njegove umjetničke, tehničke, športske i druge interese.

Članak 96.

Pravo je roditelja da žive sa svojim djetetom, osim ako je to suprotno dobrobiti djeteta.

Članak 97.

- (1) Roditelji imaju dužnost i pravo zastupati svoje dijete i za njega sklapati pravne poslove, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno.
- (2) Uzdržavanje djeteta dužnost je i pravo roditelja.

(3) Roditelji imaju dužnost i pravo u skladu s odredbama ovoga Zakona upravljati imovinom svoga djeteta do njegove punoljetnosti.

Članak 98.

(1) Roditelji ravnopravno, zajednički i sporazumno skrbe o djetetu, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno.

(2) Centar za socijalnu skrb može po službenoj dužnosti ili na zahtjev roditelja odlučiti da samo jedan roditelj skrbi o djetetu, ako je drugi spriječen, lišen poslovne sposobnosti ili svojim postupcima ugrožava dobrobit djeteta.

Članak 99.

(1) Ako roditelji ne žive u obiteljskoj zajednici, centar za socijalnu skrb odlučit će s kojim će roditeljem dijete živjeti te odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem, ako ovim Zakonom nije određeno da te odluke donosi sud.

(2) Susret i druženje djeteta s roditeljem koji ne živi s djetetom mogu se ograničiti ili zabraniti isključivo radi zaštite dobrobiti djeteta.

(3) Centar za socijalnu skrb može odlučiti da pojedine dužnosti obavlja roditelj s kojim dijete ne živi, primjerice brinuti se o zdravlju djeteta, školovanju, izvanškolskim aktivnostima, nekim poslovima zastupanja djeteta ili upravljanja njegovom imovinom i o drugome.

(4) U postupku donošenja odluke iz stavka 1. i 3. ovoga članka centar za socijalnu skrb uvažit će dogovor roditelja, ako nije protivan dobrobiti djeteta.

(5) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb donijet će odluku o smještaju djeteta kod druge osobe ili u ustanovu ako su oba roditelja spriječena ili nesposobna skrbiti o djetetu ili svojim postupcima ugrožavaju dobrobit djeteta.

(6) Ako centar za socijalnu skrb donese odluku iz stavka 5. ovoga članka, odlučit će o dužnosti i pravu u svezi sa skrbi o djetetu za svakog roditelja posebice.

Članak 100.

Ako među roditeljima nastane spor o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi ili spor između roditelja o ostvarivanju djetetovih prava, centar za socijalnu skrb će na zahtjev roditelja, po službenoj dužnosti ili u povodu pritužbe djeteta donijeti odluku radi zaštite dobrobiti djeteta.

Članak 101.

Centar za socijalnu skrb će na zahtjev roditelja ili djeteta koje je sposobno shvatiti značenje i pravne posljedice svojih radnji ili po službenoj dužnosti, ako to zahtijevaju promijenjene okolnosti donijeti novu odluku o skrbi za dijete, bez obzira je li prethodno o tome odlučio centar za socijalnu skrb ili sud.

Članak 102.

(1) Centar za socijalnu skrb odlučit će o smještaju i povjeravanju djeteta na čuvanje i odgoj drugoj osobi ili ustanovi bez pristanka roditelja, ako su oba roditelja odsutna, spriječena ili iz zdravstvenih ili drugih razloga nesposobna skrbiti o djetetu, a nisu ga povjerali na čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava propisane pretpostavke za skrbnika.

(2) Smještaj, odnosno čuvanje i odgoj djeteta iz stavka 1. ovoga članka može trajati najdulje tri mjeseca.

Članak 103.

Oba roditelja ili roditelj koji sam skrbi o djetetu mogu čuvanje i odgoj djeteta privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke propisane za skrbnika.

Članak 104.

(1) Dijete se može povjeriti na čuvanje i odgoj drugoj osobi, domu socijalne skrbi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi samo odlukom centra za socijalnu skrb.

(2) Odluku iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb donosi po službenoj dužnosti ili na zahtjev jednog ili oba roditelja.

Članak 105.

(1) Ako roditelj s kojim je dijete živjelo umre ili nastupe druge okolnosti zbog kojih taj roditelj nije u mogućnosti provoditi roditeljsku skrb, centar za socijalnu skrb će na zahtjev drugog roditelja ili po službenoj dužnosti odlučiti o daljnjoj skrbi o djetetu.

(2) Ako se dijete nalazi bez pravne osnove kod druge osobe koja odbija predati dijete, o zahtjevu roditelja ili po službenoj dužnosti o tome će donijeti odluku bez odgađanja centar za socijalnu skrb.

Članak 106.

Centar za socijalnu skrb će na zahtjev bake ili djeda donijeti odluku o susretima i druženju s unukom, uzimajući u obzir dobrobit djeteta.

Članak 107.

(1) U postupcima propisanim člankom 98. do 106. ovoga Zakona omogućit će se djetetu da na prikladan način sazna važne okolnosti slučaja, da dobije savjet i izrazi svoje mišljenje te da bude obaviješteno o mogućim posljedicama uvažavanja njegova mišljenja. Mišljenje djeteta uzet će se u obzir u skladu s njegovom dobi, zrelosti i dobrobiti.

(2) U postupku kojim centar za socijalnu skrb odlučuje s kim će dijete živjeti i o ostvarivanju ostalih sadržaja roditeljske skrbi, kao i postupku ovrhe tih odluka odgovarajuće će se primjenjivati odredbe članka 298., 343., 344., 345., 346., 348. i 349. ovoga Zakona.

3. Zaštita prava i dobrobiti djeteta i mlađe punoljetne osobe

Članak 108.

(1) Centar za socijalnu skrb poduzet će mjere radi zaštite prava i dobrobiti djeteta.

(2) Svatko je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o kršenju djetetovih prava, a posebice o svim oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zloporabe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja djeteta.

Članak 109.

(1) Centar za socijalnu skrb poduzet će mjere radi zaštite prava i dobrobiti mlađe punoljetne osobe do navršene 21. godine života.

(2) Centar za socijalnu skrb može u svrhu pomoći u razvoju osobnosti i odgovornosti do njenog osamostaljivanja, mlađu punoljetnu osobu uputiti u savjetovalište za mladež ili odrediti nadzor u svrhu pomaganja u prevladavanju teškoća odrastanja mlađoj punoljetnoj osobi ili ukoliko zato postoje posebni razlozi, smjestiti je u dom socijalne skrbi.

Članak 110.

Centar za socijalnu skrb upozorit će roditelje na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta i pomoći im da te pogreške i propuste uklone, a može ih uputiti u savjetovalište ili školu za roditelje.

Članak 111.

(1) Centar za socijalnu skrb odredit će nadzor nad roditeljskom skrbi kad su pogreške i propusti u skrbi o djetetu viševrсни ili učestali ili kad je roditeljima potrebna posebna pomoć u odgoju djeteta.

(2) Odlukom o nadzoru odredit će se program nadzora nad roditeljima i djetetom te imenovati osoba koja će program provoditi.

(3) Program nadzora može sadržavati upućivanje djeteta u dom za djecu u poludnevni ili dnevni smještaj, upućivanje roditelja i djeteta u zdravstvene i druge ustanove radi liječenja i druge stručne pomoći.

(4) Nadzor se određuje u najkraćem trajanju od šest mjeseci. Osoba koja provodi program nadzora podnosi centru za socijalnu skrb izvješće najmanje jedanput u dva mjeseca, a na zahtjev centra za socijalnu skrb i češće.

(5) Osoba koja provodi nadzor nad roditeljskom skrbi mora ispunjavati pretpostavke za skrbnika, te ima pravo na mjesečnu naknadu na teret sredstava socijalne skrbi, osim ako nadzor provode djed ili baka.

(6) Službenik centra za socijalnu skrb nema pravo na naknadu iz stavka 5. ovoga članka kad nadzor nad ostvarivanjem roditeljske skrbi provodi tijekom uredovnog vremena.

(7) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će visinu iznosa i način isplate naknade za provođenje nadzora nad roditeljskom skrbi.

Članak 112.

(1) Ako roditelj u većoj mjeri zanemaruje podizanje i odgoj djeteta ili postoji opasnost za pravilno podizanje djeteta, centar za socijalnu skrb će roditelju oduzeti pravo da živi sa svojim djetetom i odgajaga, te će dijete povjeriti na čuvanje i odgoj drugoj osobi ili ustanovi.

(2) Smatra se da roditelj u većoj mjeri zanemaruje podizanje i odgoj djeteta primjerice ako ne skrbi dovoljno o prehrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovitom pohađanju škole, ne sprječava dijete u skitnji, prosjačenju ili krađi.

(3) Mjera iz stavka 1. ovog članka izreči će se i roditelju koji nije zaštitio dijete od štetnih postupaka drugih osoba, a posebice članova obiteljske zajednice ili nije ništa poduzeo za zaštitu djeteta.

(4) Oduzimanjem prava iz stavka 1. i 3. ovoga članka ne prestaje odgovornost i ostale dužnosti i prava roditelja prema djetetu.

Članak 113.

Centar za socijalnu skrb može po službenoj dužnosti ili na zahtjev roditelja ili skrbnika uputiti dijete kod kojega je došlo do poremećaja u ponašanju u ustanovu socijalne skrbi na poludnevni ili dnevni boravak, tjedni odnosno dulji smještaj, ako roditelji ili udomitelji nisu u mogućnosti valjano odgajati dijete.

Članak 114.

- (1) Mjere iz članka 112. i 113. ovoga Zakona izriču se u trajanju do godine dana.
- (2) Prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb ispitat će sve okolnosti slučaja, te radi dobrobiti djeteta novom odlukom ponovno izreći istu ili drugu mjeru za zaštitu djeteta.
- (3) Žalba protiv odluka donesenih na temelju članka 111. do 113. ovoga Zakona ne odgađa njihovu ovrhu.

Članak 115.

- (1) Roditelju koji zlorabi ili grubo zanemaruje roditeljske dužnosti i prava oduzet će se roditeljska skrb odlukom suda u izvanparničnom postupku.
- (2) Roditelj zlorabi roditeljske dužnosti i prava:
 1. ako provodi tjelesno ili duševno nasilje nad djetetom,
 2. ako spolno iskorištava dijete,
 3. ako izrabljuje dijete sileći ga na pretjerani rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi,
 4. ako djetetu dopušta uživanje alkoholnih pića, droge ili drugih opojnih sredstava,
 5. ako navodi dijete na društveno neprihvatljivo ponašanje,
 6. ako na drugi način grubo krši djetetova prava.
- (3) Roditelj grubo zanemaruje roditeljske dužnosti i prava:
 1. ako je napustio dijete,
 2. ako ne skrbi dulje od tri mjeseca o djetetu s kojim ne živi,
 3. ako u roku godine dana ne stvori uvjete za zajednički život s djetetom koje je smješteno u drugu obitelj ili u dom za djecu, a da za to nema posebno opravdan razlog,
 4. ako je zanemario skrb za osnovne životne potrebe djeteta s kojim živi ili se ne pridržava mjera koje je radi zaštite prava i dobrobiti djeteta prethodno donijelo nadležno tijelo.
- (4) Izvanparnični postupak za oduzimanje prava na roditeljsku skrb može se pokrenuti na prijedlog drugog roditelja ili centra za socijalnu skrb.
- (5) Pravo na roditeljsku skrb vratit će se odlukom suda kad prestanu razlozi zbog kojih je to pravo oduzeto.
- (6) Izvanparnični postupak iz stavka 5. ovoga članka može pokrenuti roditelj kojem je to pravo oduzeto ili centar za socijalnu skrb.
- (7) Pravomoćna odluka o oduzimanju i vraćanju roditeljske skrbi dostavit će se nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih, a ako dijete ima neko pravo na nekretninama odluka će se dostaviti zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda radi zabilježbe.

Članak 116.

- (1) Centar za socijalnu skrb može roditelju koji ne živi s djetetom zabraniti susrete i druženje radi zaštite zdravlja i drugih važnih interesa djeteta.
- (2) Centar za socijalnu skrb može zabraniti roditelju koji ne živi s djetetom da se neovlašteno približava djetetu i uznemiruje ga.

Članak 117.

- (1) Centar za socijalnu skrb ili sud koji vodi postupak u svezi sa člankom 112., i 114. do 116. ovoga Zakona može odgoditi donošenje ili ovrhu odluke, ako se roditelj na kojeg se odnosi primjena mjere obveže da će napustiti obiteljsku zajednicu u trajanju od petnaest dana, a da će redovito dolaziti u savjetovalište, školu za roditelje ili zdravstvenu ustanovu u koju je upućen.
- (2) Odluka o odgodi iz stavka 1. ovoga članka opozvat će se i postupak će se nastaviti, ako se roditelj ne pridržava preuzetih obveza.

Članak 118.

U obitelji je zabranjeno nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojeg punoljetnog člana obitelji.

Članak 119.

- (1) Centar za socijalnu skrb može u svako doba zahtijevati od roditelja polaganje računa o upravljanju djetetovom imovinom te o prihodima koje dijete ili obitelj ostvaruje za potrebe djeteta na temelju posebnih propisa.
- (2) Centar za socijalnu skrb može radi zaštite imovinskih interesa djeteta donijeti odluku da roditelji glede upravljanja djetetovom imovinom imaju položaj skrbnika, te odrediti da se dio djetetovih prihoda ili prihoda obitelji ostvarenih po posebnim propisima ne isplaćuju na ruke roditelja, nego da se tim prihodima podmiruju životne potrebe obitelji odnosno djeteta.
- (3) Centar za socijalnu skrb može radi zaštite imovinskih interesa djeteta zahtijevati da sud u izvanparničnom postupku odredi mjere osiguranja na imovini roditelja.

4. Prestanak roditeljske skrbi

Članak 120.

- (1) Roditeljska skrb prestaje kad dijete stekne poslovnu sposobnost ili kad je posvojeno.

(2) Ako dijete posvoji maćeha ili očuh, roditeljska skrb ne prestaje roditelju koji je bračni drug posvojitelja.

Članak 121.

- (1) Poslovna sposobnost stječe se punoljetnošću ili sklapanjem braka prije punoljetnosti.
- (2) Punoljetna je osoba koja je navršila osamnaest godina života.
- (3) Poslovnu sposobnost može steći i maloljetnik stariji od šesnaest godina koji je postao roditelj.
- (4) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog maloljetnika iz stavka 3. ovoga članka odlučiti o stjecanju poslovne sposobnosti uzimajući u obzir njegovu mentalnu zrelost.
- (5) U postupku iz stavka 4. ovoga članka sud će saslušati roditelje maloljetnika koji je postao roditelj i pribaviti mišljenje centra za socijalnu skrb.

ČETVRTI DIO

POSVOJENJE

Članak 122.

- (1) Posvojenje je poseban oblik obiteljskopravnog zbrinjavanja i zaštite djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi koji posvojiteljima omogućuje roditeljstvo.
- (2) Posvojenje se može zasnovati kao srodničko ili roditeljsko.
- (3) Posvojitelji posvojenjem stječu pravo na roditeljsku skrb.

Članak 123.

Pravo djeteta je doznati od posvojitelja da je posvojeno, najkasnije do sedme godine života odnosno, ako je dijete starije dobi, odmah nakon zasnivanja posvojenja.

I. PRETPOSTAVKE ZA ZASNIVANJE POSVOJENJA

1. Zajedničke odredbe

Članak 124.

- (1) Posvojenje se može zasnovati ako je u interesu djeteta.
- (2) U postupku zasnivanja posvojenja procjenjuju se osobine posvojitelja u odnosu na dobrobit djeteta.
- (3) Ne može se posvojiti krvni srodnik u ravnoj lozi, brat odnosno sestra ni dijete maloljetnih roditelja.
- (4) Iznimno, može se posvojiti dijete maloljetnih roditelja nakon godinu dana od rođenja djeteta, ako nema izgleda da će se ono podizati u obitelji roditelja ili bake i djeda odnosno drugih bližih srodnika.
- (5) Skrbnik ne može posvojiti svoga šticećenika dok ga dužnosti skrbnika ne razriješi centar za socijalnu skrb.

Članak 125.

- (1) Posvojiti može osoba u dobi od dvadeset jedne do trideset pet godina, starija od posvojećeta najmanje osamnaest godina.
- (2) Ako postoje osobito opravdani razlozi posvojitelj može biti i osoba starija od trideset pet godina, ali dobna razlika između posvojitelja i posvojećeta ne smije biti veća od četrdeset godina.

Članak 126.

- (1) Posvojitelj može biti hrvatski državljanin.
- (2) Iznimno posvojitelj može biti i stranac ako je to od osobite koristi za dijete.
- (3) Ako je posvojitelj stranac, posvojenje se može zasnovati samo uz prethodno odobrenje ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi.

Članak 127.

Posvojiti ne može osoba:

1. kojoj je oduzeta roditeljska skrb,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,
3. čije dosadašnje ponašanje i osobine upućuju na to da nije poželjno povjeriti joj roditeljsku skrb o djetetu.

Članak 128.

- (1) Za posvojenje je potreban pristanak obaju ili jedinog roditelja djeteta, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Roditelji mogu dati pristanak da njihovo dijete posvoji njima poznati ili nepoznati posvojitelj, na način propisan u članku 137. ovoga Zakona.
- (3) Pristanak roditelja mora biti izričit u odnosu na vrstu posvojenja.

Članak 129.

- (1) Za posvojenje nije potreban pristanak roditelja:
 1. kojem je oduzeta roditeljska skrb,
 2. koji je potpuno lišen poslovne sposobnosti,
 3. koji je maloljetan, a nije sposoban shvatiti značenje posvojenja,
 4. kojem boravište nije poznato najmanje šest mjeseci i ne brine se za dijete.

(2) Posvojenje se može zasnovati protiv volje ili bez izjave uredno pozvanog roditelja s kojim dijete ne živi ako je taj roditelj u većoj mjeri zapustio skrb o djetetu dulje od tri mjeseca.

Članak 130.

(1) Za posvojenje djeteta pod skrbništvom potreban je pristanak djetetova skrbnika, osim ako pristanak daje maloljetni roditelj.

(2) Ako je skrbnik osoba zaposlena u centru za socijalnu skrb, pristanak za posvojenje daje skrbnik za poseban slučaj imenovan prema članku 195. ovoga Zakona.

2. Posebne pretpostavke za srodničko posvojenje

Članak 131.

Srodničko posvojenje može se zasnovati do desete godine života djeteta.

Članak 132.

(1) Posvojitelji u srodničkom posvojenju mogu biti samo bračni drugovi zajednički koji su u braku najmanje tri godine.

(2) Posvojiti dijete može, bez obzira na trajanje braka, jedan bračni drug ako je drugi bračni drug roditelj tog djeteta.

3. Posebne pretpostavke za roditeljsko posvojenje

Članak 133.

(1) Roditeljsko posvojenje može se zasnovati do navršene osamnaeste godine života djeteta.

(2) Ako je dijete navršilo dvanaest godina i sposobno je shvatiti značenje posvojenja, za zasnivanje posvojenja potreban je njegov pristanak.

Članak 134.

Posvojitelji u roditeljskom posvojenju mogu biti bračni drugovi zajednički, jedan bračni drug uz pristanak drugog bračnog druga ili osoba koja nije u braku.

II. POSTUPAK ZA POSVOJENJE

Članak 135.

(1) Postupak za posvojenje provodi po službenoj dužnosti centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta ili boravišta djeteta, a na prijedlog osobe koja želi posvojiti. Uz prijedlog osobe koja želi posvojiti prilaže se mišljenje centra za socijalnu skrb njezina prebivališta o podobnosti za posvojenje.

(2) U postupku posvojenja javnost je isključena.

Članak 136.

(1) Roditelj djeteta, bračni drug osobe koja namjerava posvojiti i dijete daju pristanak na posvojenje pred centrom za socijalnu skrb koji vodi postupak ili centrom za socijalnu skrb svoga mjesta prebivališta, odnosno boravišta.

(2) Dijete daje pristanak iz članka 133. stavak 2. ovoga Zakona bez nazočnosti roditelja i osoba koje ga žele posvojiti.

(3) Ako su roditelji djeteta, bračni drug osobe koja namjerava posvojiti ili dijete koje se posvaja dali pristanak na posvojenje pred centrom za socijalnu skrb koji ne vodi postupak posvojenja, taj centar odmah će dostaviti o tome ovjerovljeni zapisnik centru za socijalnu skrb koji vodi postupak posvojenja.

Članak 137.

(1) Pristanak na posvojenje roditelj može dati centru za socijalnu skrb iz članka 136. ovoga Zakona i prije pokretanja postupka posvojenja, ali tek kada dijete navrší šest tjedana života.

(2) Prije nego što roditelj dade pristanak iz stavka 1. ovoga članka, centar za socijalnu skrb će ga upoznati sa svim pravnim posljedicama pristanka i posvojenja.

(3) Pristanak se daje na zapisnik, a ovjerovljeni prijepis zapisnika uručuje se roditelju.

(4) Roditelj može odustati od pristanka na posvojenje u roku od trideset dana od potpisivanja zapisnika iz stavka 3. ovoga članka.

(5) Roditelj koji je pristao da dijete posvoje njemu nepoznati posvojitelji ne sudjeluje kao stranka u postupku posvojenja.

Članak 138.

Centar za socijalnu skrb saslušat će po potrebi i bliske djetetove srodnike o okolnostima koje su važne za posvojenje.

Članak 139.

U postupku posvojenja centar za socijalnu skrb upoznat će djetetove roditelje, posvojitelje i dijete starije od dvanaest godina s pravnim posljedicama posvojenja.

Članak 140.

(1) Izreka odluke centra za socijalnu skrb kojom se zasniva posvojenje obvezno sadrži: ime i prezime te jedinstveni matični broj građana posvojitelja i posvojećeta, vrstu posvojenja, novo osobno ime

1. kojoj je oduzeta roditeljska skrb,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,
3. čiji su interesi u suprotnosti s interesima štíćenika,
4. s kojom je štíćenik sklopio ugovor o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju,
5. od koje se, s obzirom na njezino ponašanje i osobine te odnose sa štíćenikom, ne može očekivati da će pravilno obavljati dužnosti skrbnika.

Članak 158.

Centar za socijalnu skrb dužan je upoznati osobu koju namjerava imenovati skrbnikom sa značenjem skrbništva, te pravima i dužnostima skrbnika.

Članak 159.

- (1) Centar za socijalnu skrb odlukom o imenovanju skrbnika određuje njegove dužnosti i prava.
- (2) Centar za socijalnu skrb može odlukom ograničiti ovlasti skrbnika, ako je to u interesu štíćenika i odlučiti da pojedine poslove za štíćenika obavlja službenik centra za socijalnu skrb ili druga osoba osposobljena za takvu vrstu poslova.

Članak 160.

Odluku o stavljanju pod skrbništvo i o prestanku skrbništva centar za socijalnu skrb će u roku od osam dana od dana pravomoćnosti odluke dostaviti matičaru radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda na čijem području osoba pod skrbništvom ima nekretnine radi zabilježbe, odnosno brisanja zabilježbe u zemljišne knjige.

Članak 161.

- (1) Skrbnik je dužan savjesno se brinuti o osobi, pravima, obvezama i dobrobiti štíćenika te upravljati njegovom imovinom.
- (2) Prije poduzimanja značajnijih mjera zaštite osobe štíćenika ili njegovih imovinskih interesa skrbnik je dužan razmotriti mišljenje štíćenika koji je sposoban shvatiti sadržaj mjera.

Članak 162.

- (1) Ako štíćenik ima imovinu, centar za socijalnu skrb će bez odgode popisati i opisati tu imovinu i povjeriti je na upravljanje skrbniku.
- (2) Popisu imovine prisustvuju članovi povjerenstva u sastavu: predstavnik centra za socijalnu skrb, Županijskog ureda za rad, zdravstvo i socijalnu skrb, skrbnik, osoba kod koje se imovina nalazi i štíćenik ako je sposoban shvatiti o čemu se radi.
- (3) članove povjerenstva iz stavka 2. ovoga članka imenuje centar za socijalnu skrb.
- (4) Ako povjerenstvo ocijeni da ne može valjano opisati određene pokretnine, zatražit će da to učini stručna osoba.

Članak 163.

- (1) Centar za socijalnu skrb će, kada ocijeni da je potrebno, popisati i opisati imovinu štíćenika, te poduzeti druge mjere za osiguranje imovine i prije donošenja odluke o skrbništvu.
- (2) Centar za socijalnu skrb može i prije donošenja odluke o skrbništvu od zemljišnoknjižnog odjela općinskog suda na čijem području osoba ima nekretnine, zatražiti zabilježbu u zemljišne knjige o pokretanju postupka za stavljanje osobe pod skrbništvo.

Članak 164.

Skrbnik je dužan uz pomoć centra za socijalnu skrb poduzeti potrebne mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štíćenika.

Članak 165.

Izdatci za životne potrebe štíćenika namiruju se iz:

1. štíćenikovih prihoda,
2. sredstava dobivenih od osoba koje su po zakonu dužne uzdržavati štíćenika,
3. sredstava socijalne skrbi, sukladno odredbama posebnog zakona,
4. štíćenikove imovine,
5. drugih izvora.

Članak 166.

- (1) Skrbnik zastupa štíćenika.
- (2) Skrbnik samostalno obavlja poslove redovitog upravljanja štíćenikovom imovinom, ako odlukom centra za socijalnu skrb nije drukčije određeno.

Članak 167.

Podneske koji se tiču važnijih mjera glede osobe, osobnog stanja ili zdravlja štíćenika može podnijeti skrbnik uz odobrenje centra za socijalnu skrb.

Članak 168.

(1) Skrbnik može uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb poduzeti posao koji prelazi redovito poslovanje imovinom i pravima štíćenika, a osobito:

1. otuđiti ili opteretiti štíćenikove nekretnine,
2. otuđiti iz štíćenikove imovine pokretnine veće vrijednosti,
3. raspolagati štíćenikovim imovinskim pravima.

(2) Centar za socijalnu skrb u odluci o odobrenju poslova iz stavka 1. ovoga članka određuje namjenu pribavljenih sredstava i nadzire njihovu uporabu.

Članak 169.

(1) Skrbnik je dužan svakih šest mjeseci i kad to zatraži centar za socijalnu skrb podnijeti izvješće o svojem radu i o stanju štíćenikove imovine.

(2) Skrbnik koji je po ovom Zakonu dužan uzdržavati štíćenika dužan je, svake godine i kad to zatraži centar za socijalnu skrb, podnijeti izvješće o svojem radu i stanju štíćenikove imovine.

(3) Izvješće iz stavka 1. i 2. ovoga članka podnosi se u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

(4) U izvješću skrbnik mora navesti kako se brinuo o osobi štíćenika i o zaštiti njegovih prava i dobrobiti, te podatke o upravljanju i raspolaganju štíćenikovom imovinom, o prihodima i rashodima štíćenika i druge podatke značajne za osobu štíćenika u proteklom razdoblju.

(5) Centar za socijalnu skrb dužan je razmotriti izvješće skrbnika i u slučaju potrebe poduzeti odgovarajuće mjere radi zaštite dobrobiti štíćenika.

Članak 170.

(1) Skrbnik ima pravo na mjesečnu naknadu, ovisno o njegovu radu i zalaganju u zaštiti štíćenikovih prava i dobrobiti.

(2) Pravo na naknadu nema skrbnik koji je po ovom zakonu dužan uzdržavati štíćenika.

(3) Naknada skrbniku isplaćuje se iz sredstava navedenih u odredbi članka 165. točke 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava podmirenje osnovnih životnih potreba štíćenika.

(4) Skrbnik ima pravo na naknadu opravdanih troškova koju mu odobri centar za socijalnu skrb iz sredstava navedenih u članku 165. točki 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava podmirenje osnovnih životnih potreba štíćenika.

(5) Skrbnik zaposlen u centru za socijalnu skrb nema pravo na mjesečnu naknadu za poslove skrbništva koje obavlja tijekom uredovnog vremena.

Članak 171.

(1) Ako se sredstva za naknade iz članka 169. ovoga Zakona ne mogu namiriti iz sredstava predviđenih u članku 165. ovoga Zakona, namirit će se na teret sredstava socijalne skrbi.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će visinu iznosa i način isplate naknade za skrbnika iz članka 170. ovoga Zakona i stavka 1. ovoga članka.

Članak 172.

(1) Skrbnik odgovara za štetu koju je skrivio u obavljanju svojih dužnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb utvrdit će iznos štete i pozvati skrbnika da je u određenom roku naknadi, te istovremeno podnijeti zahtjev sudu da se štíćenikova tražbina osigura na skrbnikovoj imovini.

(3) Ako skrbnik u određenom roku ne naknadi štetu, centar za socijalnu skrb će izravno ili preko skrbnika za poseban slučaj podnijeti tužbu za naknadu štete.

(4) Radi zaštite štíćenikovih prava koja su povrijeđena nepravilnim skrbnikovim radom, centar za socijalnu skrb dužan je prema skrbniku poduzeti i druge mjere predviđene zakonom.

Članak 173.

Ako skrbnik umre ili samovoljno prestane obavljati svoju dužnost ili ako nastanu okolnosti koje sprječavaju skrbnika da obavlja svoju dužnost, centar za socijalnu skrb će bez odgode štíćeniku imenovati novog skrbnika.

Članak 174.

(1) Centar za socijalnu skrb razriješit će skrbnika dužnosti, ako utvrdi da je u obavljanju dužnosti nemaran, da ugrožava štíćenikove interese, da zlorabi svoje ovlasti ili ako ocijeni da bi za štíćenika bilo korisnije da mu se postavi drugi skrbnik.

(2) Centar za socijalnu skrb razriješit će skrbnika dužnosti kad on to zatraži, a najkasnije u roku od dva mjeseca od dana podnošenja zahtjeva.

(3) U slučaju iz stavka 1. i 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb će bez odgode štíćeniku imenovati novog skrbnika.

Članak 175.

(1) U slučaju promjene skrbnika centar za socijalnu skrb će zatražiti izvješće dosadašnjeg skrbnika i odrediti rok u kojem treba obaviti primopredaju dužnosti.

posvojjčeta i druge sadržaje koji se odnose na to posvojenje u skladu s odredbama članka 144. stavka 3. ili 147. stavka 3. ovoga Zakona.

(2) Odluka o posvojenju napuštenog djeteta nepoznatog podrijetla može se donijeti po isteku roka od tri mjeseca od djetetova rođenja ili napuštanja djeteta.

(3) Protiv odluke o posvojenju stranka može podnijeti žalbu u roku od osam dana od dana primitka odluke.

(4) Posvojenje je zasnovano kad odluka o posvojenju postane pravomoćna.

(5) Centar za socijalnu skrb dužan je pravomoćnu odluku o posvojenju odmah dostaviti nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih.

(6) Matičar će upisati u maticu rođenih sadržaje iz stavka 1. ovoga članka i u skladu s tim postupati.

(7) Ministar nadležan za poslove uprave propisat će način upisa posvojenja u maticu rođenih.

Članak 141.

(1) Centar za socijalnu skrb vodi spise predmeta i očevidnik o predmetima posvojenja.

(2) Podaci o posvojenju službena su tajna.

(3) Uvid u spise predmeta o posvojenju dopustit će se punoljetnom posvojjčetu, posvojjtelju i roditeljima djeteta.

(4) Maloljetnom posvojjčetu centar za socijalnu skrb dopustit će uvid u spise predmeta ako utvrdi da je to u njegovu interesu.

(5) Bližim krvnim srođnicima posvojjčeta dopustit će se uvid u spise predmeta o posvojenju ako centar za socijalnu skrb pribavi pristanak punoljetnog posvojjčeta.

(6) Uvid u očevidnik i spise predmeta neće se dopustiti roditelju kojem je oduzeta roditeljska skrb ni roditelju koji je pristao da dijete posvoje njemu nepoznati posvojjtelji.

(7) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju.

III. PRAVA I DUŽNOSTI IZ SROĐNIČKOG POSVOJENJA

Članak 142.

Srođničkim posvojenjem nastaje između posvojjtelja i njegovih srođnika s jedne strane, te posvojjčeta i njegovih potomaka s druge strane, neraskidiv odnos srođstva i sva prava i dužnosti koja iz toga proizlaze.

Članak 143.

(1) Srođničkim posvojenjem prestaju međusobna prava i dužnosti posvojjčeta i njegovih krvnih srođnika.

(2) Ako dijete posvoji maćeha ili očuh, ne prestaju prava i dužnosti između posvojjčeta i roditelja koji je u braku s posvojjteljem, te krvnim srođnicima tog roditelja.

Članak 144.

(1) Posvojjtelji određuju ime posvojjčetu.

(2) Posvojjče dobiva zajedničko prezime posvojjtelja. Ako posvojjtelji nemaju zajedničko prezime, odredit će prezime posvojjčetu u skladu s posebnim zakonom.

(3) U maticu rođenih posvojjtelji se upisuju kao roditelji.

Članak 145.

Osporavanje materinstva ili očinstva upisanog na temelju srođničkog posvojenja nije dopušteno.

IV. PRAVA I DUŽNOSTI IZ RODITELJSKOG POSVOJENJA

Članak 146.

Roditeljskim posvojenjem nastaju između posvojjtelja s jedne strane, te posvojjčeta i njegovih potomaka s druge strane, prava i dužnosti koja po zakonu postoje između roditelja i djece.

Članak 147.

(1) Posvojjtelji mogu odrediti ime posvojjčetu.

(2) Posvojjče dobiva prezime posvojjtelja, osim ako je posvojjtelj odlučio da posvojjče zadrži svoje prezime ili da svom prezimenu doda prezime posvojjtelja.

(3) U maticu rođenih posvojjtelji se mogu upisati kao roditelji.

(4) Ako je posvojjče starije od dvanaest godina, za promjenu imena ili prezimena, te upisa posvojjtelja kao roditelja potreban je njegov pristanak.

(5) Ako su posvojjtelji upisani kao roditelji, osporavanje materinstva ili očinstva nije dopušteno.

Članak 148.

(1) Roditeljskim posvojenjem posvojjtelj i posvojjče te njegovi potomci stječu međusobno pravo nasljeđivanja krvnih srođnika u ravnoj lozi.

(2) Roditeljskim posvojenjem prestaju prava i dužnosti posvoјčeta prema njegovim roditeljima i drugim krvnim srođnicima, osim prema roditelju koji je u braku s posvoјiteljem, te krvnim srođnicima toga roditelja.

V. RASKID RODITELJSKOG POSVOJENJA

Članak 149.

Odlukom centra za socijalnu skrb roditeljsko posvoјenje može se raskinuti:

1. po službenoj dužnosti ili na prijedlog posvoјitelja ako se utvrdi da to zahtijevaju opravdani interesi maloljetnog posvoјčeta,
2. na pojedinačni ili zajednički zahtjev posvoјitelja i punoljetnog posvoјčeta, ako se utvrdi da za to postoje opravdani razlozi.

Članak 150.

(1) Centar za socijalnu skrb može odlukom o raskidu posvoјenja privremeno odrediti maloljetnom posvoјčetu uzdržavanje na teret posvoјitelja, uzimajući u obzir njihovo imovinsko stanje, te razloge koji su doveli do raskida posvoјenja.

(2) Centar za socijalnu skrb može odlukom o raskidu posvoјenja privremeno odrediti posvoјitelju uzdržavanje na teret punoljetnog posvoјčeta, ako posvoјitelj nije sposoban za rad i nema sredstava za život, uzimajući u obzir njihovo imovinsko stanje, te razloge koji su doveli do raskida posvoјenja.

(3) Centar za socijalnu skrb može odrediti privremeno uzdržavanje prema stavku 1. i 2. ovoga članka najdulje do godine dana.

Članak 151.

(1) Posvoјenje prestaje kada odluka o raskidu posvoјenja postane pravomoćna.

(2) Ako su posvoјitelji upisani u maticu rođenih kao roditelji posvoјčeta, ovi podaci se ne mijenjaju u matici rođenih nakon pravomoćnosti odluke o raskidu posvoјenja.

(3) Iznimno, centar za socijalnu skrb u odluci o raskidu posvoјenja može zbog opravdanih razloga odrediti da se na ispravama iz matice rođenih iskazuju podaci o roditeljima djeteta koji su bili upisani prije posvoјenja.

(4) U slučaju raskida posvoјenja posvoјče može zadržati prezime posvoјitelja. Za maloljetno posvoјče o tome odlučuje centar za socijalnu skrb uz prethodni pristanak posvoјčeta starijeg od dvanaest godina.

(5) Odluku o raskidu posvoјenja centar za socijalnu skrb dužan je u roku od osam dana od dana pravomoćnosti odluke dostaviti nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih.

PETI DIO

S K R B N I Š T V O

Članak 152.

(1) Skrbništvo je oblik zaštite maloljetnika bez roditeljske skrbi, punoljetnih osoba koje nisu sposobne brinuti se o sebi i osoba koje nisu iz drugih razloga u mogućnosti štiti svoja prava i interese.

(2) šticenici su osobe pod skrbništvom.

Članak 153.

(1) Maloljetnim šticenicima skrbništvom se nadomješta roditeljska skrb.

(2) Punoljetnim šticenicima skrbništvom se osigurava zaštita osobnosti zbrinjavanjem, liječenjem i osposobljavanjem za samostalan život i rad, te zaštita imovinskih prava i interesa.

Članak 154.

Skrbništvo obavlja centar za socijalnu skrb i skrbnik.

Članak 155.

Odlukom o stavljanju pod skrbništvo centar za socijalnu skrb imenuje skrbnika, odlučuje o povjeravanju maloljetnog šticenika na čuvanje i odgoj i o smještaju punoljetnog šticenika.

I. SKRBNIK

Članak 156.

(1) Skrbnikom se imenuje osoba koja ima osobine i sposobnosti za obavljanje skrbništva i koja pristane biti skrbnikom.

(2) Ako to zahtijevaju okolnosti slučaja i dobrobit šticenika, centar za socijalnu skrb imenovat će skrbnikom osobu zaposlenu u tom centru. Skrbnikom ne može biti imenovan službenik koji obavlja pravne poslove skrbništva.

(3) Za imenovanje skrbnika iz stavka 2. ovoga članka nije potreban njegov pristanak.

(4) Ista osoba može biti skrbnik više šticenika, ako to nije u suprotnosti s njihovim interesima.

(5) Centar za socijalnu skrb zatražit će od šticenika koji je sposoban shvatiti o čemu se radi i od njegovih bližih srođnika mišljenje o osobi skrbnika.

Članak 157.

Skrbnik ne može biti osoba:

- (2) O primopredaji se sastavlja zapisnik u nazočnosti službenika centra za socijalnu skrb, obaju skrbnika i štićenika, ako je on sposoban shvatiti o čemu se radi.
- (3) Ako dosadašnji skrbnik nije u mogućnosti biti nazočan primopredaji dužnosti, centar za socijalnu skrb utvrdit će osobno stanje štićenika, te postojeće stanje njegove imovine i s time upoznati novog skrbnika.

Članak 176.

U slučaju prestanka skrbništva centar za socijalnu skrb pozvat će skrbnika da u određenom roku podnese izvješće o svojem radu i stanju štićenikove imovine, te da preda imovinu na upravljanje štićeniku ili njegovu roditelju ili posvojitelju. Predaja se obavlja u nazočnosti skrbnika, štićenika, roditelja ili posvojitelja i službenika centra za socijalnu skrb, o čemu se sastavlja zapisnik.

II. SKRBNIŠTVO ZA MALOLJETNE OSOBE

Članak 177.

Pod skrbništvo stavit će se maloljetna osoba čiji su roditelji:

1. umrli, nestali, nepoznati ili su nepoznatog boravišta najmanje mjesec dana,
2. lišeni poslovne sposobnosti ili im je oduzeta roditeljska skrb,
3. maloljetni, a nisu na osnovi članka 121. ovoga Zakona stekli poslovnu sposobnost,
4. odsutni ili spriječeni i nisu u mogućnosti brinuti se o svojem djetetu, a nisu ga povjerali na čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika.

Članak 178.

- (1) Maloljetni štićenik može se odlukom centra za socijalnu skrb povjeriti na čuvanje i odgoj skrbniku, udomiteljskoj obitelji ili domu za djecu, sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi.
- (2) Skrbnik maloljetnog štićenika dužan je kao roditelj savjesno se brinuti o djetetovim pravima, a osobito o njegovu zdravlju, odgoju i obrazovanju.

Članak 179.

Skrbnik može samo s odobrenjem centra za socijalnu skrb:

1. odlučiti o izboru i promjeni škole i zanimanja, prekidu školovanja ili o zapošljavanju maloljetnog štićenika.
2. poduzimati druge važnije mjere u pogledu osobe maloljetnog štićenika.

Članak 180.

Maloljetni štićenik koji ima prihode dužan je pridonositi za svoje uzdržavanje.

Članak 181.

- (1) Skrbništvo nad maloljetnom osobom prestaje stjecanjem poslovne sposobnosti, posvojenjem ili prestankom razloga iz članka 177. ovoga Zakona.
- (2) Pravomoćna odluka o prestanku skrbništva dostavit će se nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda radi brisanja zabilježbe.

III. SKRBNIŠTVO I RODITELJSKA SKRB ZA PUNOLJETNE OSOBE

Članak 182.

- (1) Punoljetna osoba koja se zbog mentalnog oštećenja ili psihičke bolesti, ovisnosti o opojnim sredstvima, senilnosti (demencije) ili drugih uzroka nije sposobna brinuti o osobnim potrebama, pravima i interesima ili koja ugrožava prava i interese drugih osoba, djelomice ili potpuno će se lišiti poslovne sposobnosti.
- (2) Odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti sud će odrediti mjere, radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati, primjerice raspolagati imovinom, plaćom ili drugim stalnim novčanim primanjima, upravljati imovinom, odlučiti o zapošljavanju, davati izjave koje se tiču osobnih stanja, osim ako je to ovim Zakonom drukčije određeno.
- (3) Poslove koji nisu određeni u odluci iz stavka 2. ovoga članka, osoba djelomice lišena poslovne sposobnosti može samostalno poduzimati.
- (4) Odluku o lišenju poslovne sposobnosti donosi sud u izvanparničnom postupku nakon provedenog vještačenja.

Članak 183.

- (1) Svatko je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o potrebi pružanja zaštite osobama iz članka 182. stavka 1. ovoga Zakona.
- (2) Zdravstvene ustanove dužne su na zahtjev centra za socijalnu skrb ili po službenoj dužnosti dostaviti podatke centru za socijalnu skrb o mentalnom oštećenju ili psihičkoj bolesti osobe za koju je potrebno poduzeti zaštitu njezinih prava i interesa.

Članak 184.

- (1) Centar za socijalnu skrb predložit će sudu pokretanje postupka kad smatra da bi zbog razloga iz članka 182. stavka 1. ovoga Zakona osobu bilo potrebno djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.
- (2) Centar za socijalnu skrb osobi o kojoj je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti, odlukom imenuje privremenog skrbnika i određuje njegove ovlasti. Radnje za čije poduzimanje skrbnik nije ovlašten osoba poduzima samostalno.
- (3) Žalba protiv odluke centra za socijalnu skrb o imenovanju privremenog skrbnika iz stavka 2. ovoga članka ne odgađa primjenu odluke.

Članak 185.

Dužnost privremenog skrbnika prestaje kad odluka o imenovanju stalnog skrbnika postane konačna ili kad sudska odluka da ne postoje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti postane pravomoćna.

Članak 186.

Osobu koja je djelomice ili potpuno lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb stavit će pod skrbništvo i imenovati joj skrbnika u roku od trideset dana od pravomoćnosti sudske odluke.

Članak 187.

(1) Ako osoba lišena poslovne sposobnosti ima roditelje koji pristanu i sposobni su skrbiti o punoljetnom djetetu, centar za socijalnu skrb donijet će odluku o roditeljskoj skrbi nakon punoljetnosti.

(2) Kada je osoba djelomice lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb odlučit će o ostvarivanju roditeljske skrbi i odrediti u skladu sa sudsom odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti koje će sadržaj roditeljske skrbi i s kojim ovlastima ostvarivati roditelji.

(3) Pravomoćnu odluku o ostvarivanju i o prestanku roditeljske skrbi nakon punoljetnosti centar za socijalnu skrb odmah će dostaviti matičaru radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda na čijem području ta osoba ima nekretnine radi zabilježbe u zemljišne knjige.

(4) U slučaju promijenjenih okolnosti centar za socijalnu skrb donijet će odluku o prestanku roditeljske skrbi nakon punoljetnosti i za osobu iz stavka 1. ovoga članka odrediti skrbništvo.

Članak 188.

Na roditelje koji ostvaruju roditeljsku skrb nakon djetetove punoljetnosti primjenjuju se na odgovarajući način odredbe ovoga Zakona o djetetovim pravima i dužnostima, te o odgovornosti, dužnosti i pravima roditelja.

Članak 189.

Skrbnik osobe koja je lišena poslovne sposobnosti dužan je brinuti se o njezinoj dobrobiti i zaštiti interesa, te poduzeti mjere da se osoba osposobi za samostalan život i rad.

Članak 190.

- (1) Skrbništvo, odnosno roditeljska skrb za punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti prestaje kad sudska odluka o vraćanju poslovne sposobnosti postane pravomoćna.
- (2) Sud može odlučiti da osoba koja je bila potpuno lišena poslovne sposobnosti bude djelomice lišena te sposobnosti, ako se za to ispune zakonske pretpostavke.

IV. SKRBNIŠTVO ZA POSEBNE SLUČAJEVE

Članak 191.

- (1) Radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa osobe kojoj najmanje tri mjeseca nije poznato boravište ili nije dostupna, a nema opunomoćenika, centar za socijalnu skrb imenovat će skrbnika za poseban slučaj, kao i u drugim slučajevima kad je to potrebno radi zaštite prava i interesa pojedinih osoba.
- (2) Osobama iz stavka 1. ovoga članka, pod uvjetima određenim posebnim zakonom, može postaviti skrbnika i tijelo pred kojim se vodi postupak. To tijelo dužno je bez odgode obavijestiti centar za socijalnu skrb koji prema tako postavljenom skrbniku ima sve ovlasti kao i prema skrbniku kojega je sam imenovao.

Članak 192.

Djetetu čiji roditelji ili posvojitelji imaju pravo na roditeljsku skrb postavlja se skrbnik za poseban slučaj u sporu između njega i njegovih roditelja ili posvojitelja, za sklapanje pojedinih pravnih poslova između njih, kao i u drugim slučajevima kad su djetetovi interesi u suprotnosti s interesom roditelja ili posvojitelja.

Članak 193.

Centar za socijalnu skrb postaviti će štíćeniku skrbnika za poseban slučaj za sklapanje pojedinih pravnih poslova između njega i skrbnika, u slučaju spora između njih, kao i u drugim slučajevima u kojima bi interesi štíćenika i skrbnika mogli doći u suprotnost, ako zbog toga nisu nastali razlozi za promjenu skrbnika.

Članak 194.

U slučaju spora ili sklapanja pravnog posla između maloljetnih osoba nad kojima ista osoba ostvaruje roditeljsku skrb ili između štićenika koje imaju istog skrbnika, svakome od njih centar za socijalnu skrb postavit će skrbnika za poseban slučaj.

Članak 195.

- (1) U slučaju spora između štićenika čiji je skrbnik određen prema odredbi članka 156. stavak 2. ovoga Zakona i centra za socijalnu skrb, sud će u izvanparničnom postupku radi zaštite prava i interesa tog štićenika imenovati skrbnika za poseban slučaj i odrediti opseg njegovih ovlasti.
- (2) Prijedlog sudu za postavljanje skrbnika iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti ustanova i druga pravna ili fizička osoba koja dozna za takav slučaj.

Članak 196.

- (1) Odlukom o imenovanju skrbnika utvrđuju se njegove dužnosti i ovlasti.
- (2) Skrbnik za poseban slučaj dužan je podnijeti izvješće o svom radu na zahtjev i u roku koji određuje centar za socijalnu skrb.

Članak 197.

Odredbe o pravima, dužnostima i odgovornostima skrbnika primjenjuju se na odgovarajući način i na skrbnika za poseban slučaj.

Članak 198.

Prava i dužnosti skrbnika za poseban slučaj prestaju kad odluka o prestanku tog skrbništva postane konačna.

V. NADLEŽNOST I POSTUPAK

Članak 199.

Mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb u poslovima skrbništva određuje se prema prebivalištu, odnosno boravištu osobe koju treba staviti pod skrbništvo ili joj treba imenovati skrbnika za poseban slučaj.

Članak 200.

Za stavljanje pod skrbništvo osobe koja je povjerena na čuvanje i odgoj ili je smještena u socijalnoj, odgojno-obrazovnoj, zdravstvenoj ili drugoj ustanovi, odnosno drugoj obitelji, mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb posljednjeg prebivališta odnosno boravišta štićenika.

Članak 201.

Ako štićenik promijeni prebivalište, mijenja se i mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb.

Članak 202.

- (1) Postupak za stavljanje pod skrbništvo i imenovanje skrbnika pokreće po službenoj dužnosti mjesno nadležni centar za socijalnu skrb.
- (2) Postupak za stavljanje pod skrbništvo, kao i za primjenu pojedinih oblika zaštite centar za socijalnu skrb pokreće na temelju neposrednog saznanja ili u povodu obavijesti koju su mu dužni dostaviti:
 - matičar, pravosudna, druga državna tijela i tijela lokalne samouprave,
 - bračni drug, srodnici i drugi članovi kućanstva,
 - zdravstvene ustanove.

Članak 203.

Kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak za stavljanje osobe pod skrbništvo, odmah poduzima potrebne mjere za zaštitu njezinih prava i interesa.

Članak 204.

- (1) Ako štićenik ima nekretnine na području drugog centra za socijalnu skrb, nadležni centar za socijalnu skrb može ovlastiti taj centar za socijalnu skrb da postavi skrbnika za poseban slučaj za vođenje brige o toj imovini.
- (2) Odobrenje za otuđenje ili opterećenje nekretnina iz stavka 1. ovoga članka daje centar za socijalnu skrb nadležan za cjelokupnu brigu o štićeniku.

Članak 205.

- (1) Centar za socijalnu skrb surađuje s tijelima državne uprave, lokalne samouprave, pravnim i fizičkim osobama posebice kad je potrebno:
 1. pribaviti podatke o osobama koje treba staviti pod skrbništvo,
 2. pribaviti prijedloge o osobama pogodnim za skrbnika, odnosno mišljenja o osobama predloženim za skrbnika,
 3. pribaviti podatke o nedostacima ili nepravilnostima u radu skrbnika.
- (2) Socijalna, odgojno-obrazovna, zdravstvena i druga ustanova, odnosno obitelj u kojoj je štićenik smješten dužna je obavještavati skrbnika i centar za socijalnu skrb o svim važnijim okolnostima koje se odnose na osobu štićenika.

Članak 206.

- (1) Centar za socijalnu skrb prati prilike u kojima štíćenik živi. Djelatnik centra za socijalnu skrb dužan je najmanje dva puta godišnje obići štíćenika kao i kad to zatraži skrbnik odnosno štíćenik.
- (2) Djelatnik centra za socijalnu skrb dužan je podnijeti izvješće o obilasku štíćenika.
- (3) Centar za socijalnu skrb prati rad skrbnika i pruža mu potrebnu pomoć.

Članak 207.

- (1) Maloljetni štíćenik koji je navršio petnaest godina života i štíćenik koji je djelomice lišen poslovne sposobnosti imaju pravo izjaviti žalbu na odluku o imenovanju odnosno razrješenju skrbnika kao i na odluku u kojima se odlučuje o njihovim pravima i dobrobiti. Žalba iz stavka 1. ovoga članka odgađa primjenu odluke.
- (2) Centar za socijalnu skrb može mijenjati svoje odluke kad to zahtijevaju interesi štíćenika.

Članak 208.

- (1) Štíćenik, njegov braćni drug, srodnici u ravnoj lozi, pravosudna tijela, tijela državne uprave, lokalne samouprave, socijalne, zdravstvene i prosvjetne ustanove mogu podnijeti pritužbu na rad skrbnika centru za socijalnu skrb.
- (2) Centar za socijalnu skrb ispituje osnovanost pritužbe i poduzima zakonom određene mjere.
- (3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka mogu podnijeti ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi pritužbu na rad centra za socijalnu skrb u svezi s obavljanjem pojedinih skrbničkih poslova.
- (4) Ako je pritužba osnovana, ministarstvo daje upute centru za socijalnu skrb kako treba postupiti i određuje rok u kojem je dužan dostaviti obavijest o poduzetim radnjama.

Članak 209.

Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i spisa predmeta osoba pod skrbništvom, način popisa i opisa njihove imovine, te podnošenja izvješća i polaganja računa skrbnika.

ŠESTI DIO

U Z D R Ź A V A N J E

Članak 210.

Uzdržavanje je dužnost i pravo roditelja i djece, braćnih i izvanbraćnih drugova i srodnika u ravnoj lozi, kada je to predviđeno ovim Zakonom.

Članak 211.

Osobe iz članka 210. ovoga Zakona međusobnom uzdržavanju pridonose prema svojim mogućnostima i potrebama uzdržavane osobe.

Članak 212.

Odricanje od dužnosti i prava na uzdržavanje nema pravnog učinka.

I. UZDRŽAVANJE DJECE, RODITELJA I DRUGIH SRODNIKA

Članak 213.

Roditelji su dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete.

Članak 214.

- (1) Dijete koje se redovito školuje roditelji su dužni uzdržavati i nakon punoljetnosti.
- (2) Punoljetno dijete koje je završilo školovanje, a ne može se zaposliti roditelji su dužni uzdržavati godinu dana nakon školovanja.
- (3) Punoljetno dijete koje zbog bolesti, mentalnog ili tjelesnog oštećenja nije sposobno za rad, roditelji su dužni uzdržavati dok ta nesposobnost traje.

Članak 215.

Dijete koje ima prihode dužno je pridonositi za svoje uzdržavanje.

Članak 216.

Roditelj kojem je ograničena ili oduzeta roditeljska skrb ili roditeljsku skrb ne ostvaruje, ne oslobađa se dužnosti uzdržavanja djeteta.

Članak 217.

- (1) Punoljetno dijete je dužno uzdržavati roditelja koji nije sposoban za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine.
- (2) Dijete se može osloboditi dužnosti uzdržavanja roditelja koji ga iz neopravdanih razloga nije uzdržavao u vrijeme kad je to bila njegova zakonska obveza.

Članak 218.

- (1) Maćeha ili očuh dužni su uzdržavati maloljetno pastorče ako ono ne može ostvariti uzdržavanje od roditelja.
- (2) Maćeha ili očuh dužni su nakon smrti djetetova roditelja uzdržavati maloljetno pastorče, ako su u trenutku smrti roditelja živjeli s pastorčetom.

(3) Ako je brak između roditelja i maćehe odnosno očuha djeteta rastavljen ili poništen, maćeha odnosno očuh nisu dužni uzdržavati pastorče.

Članak 219.

Punoljetno pastorče je, pod uvjetima iz članka 217. stavak 1. ovoga Zakona, dužno uzdržavati maćehu odnosno očuha, ako su ga maćeha ili očuh uzdržavali ili se brinuli o njemu dulje vrijeme.

Članak 220.

Ako roditelj ne uzdržava dijete, baka i djed po tom roditelju dužni su ga uzdržavati prema odredbama članka 213. i 214. ovoga Zakona.

II. UZDRŽAVANJE BRAČNOG DRUGA

Članak 221.

Bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nije sposoban za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na uzdržavanje od svog bračnog druga.

Članak 222.

- (1) Bračni drug ima pravo podnijeti zahtjev za uzdržavanje do zaključenja glavne rasprave u parnici za rastavu ili poništaj braka, na što ga je sud dužan upozoriti.
- (2) Iznimno ako u parnici za rastavu ili poništaj braka nije postavljen zahtjev za uzdržavanje, bivši bračni drug može tužbom tražiti uzdržavanje u roku šest mjeseci od prestanka braka, ako su pretpostavke za uzdržavanje, predviđene u članku 221. ovoga Zakona, postojale u trenutku zaključenja glavne rasprave u parnici za rastavu ili poništaj braka i trajale bez prestanka do zaključenja glavne rasprave u parnici za uzdržavanje.

Članak 223.

Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje bračnog druga, ako bi uzdržavanje predstavljalo očitu nepravdu za drugog bračnog druga.

Članak 224.

- (1) Sud može odlučiti da obveza uzdržavanja bračnog druga traje do godine dana, osobito kad je brak trajao kratko ili kad je tužitelj u mogućnosti u dogledno vrijeme na drugi način osigurati sredstva za život.
- (2) U opravdanim slučajevima sud može produljiti obvezu uzdržavanja.
- (3) Tužba za produljenje uzdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je uzdržavanje određeno.

Članak 225.

Pravo na uzdržavanje prestaje ako rastavljeni bračni drug ili bračni drug iz poništenog braka koji to pravo koristi sklopi novi brak ili ako sud utvrdi da živi u izvanbračnoj zajednici ili da je postao nedostojan tog prava ili ako više ne postoji koja od pretpostavki iz članka 221. ovoga Zakona.

III. UZDRŽAVANJE IZVANBRAČNOG DRUGA I MAJKE IZVANBRAČNOG DJETETA

Članak 226.

- (1) Ako je prestala izvanbračna zajednica žene i muškarca koja je trajala dulje vrijeme, izvanbračni drug koji ispunjava pretpostavke iz članka 3. i 221. ovoga Zakona ima pravo na uzdržavanje od drugog izvanbračnog druga.
- (2) Tužba za uzdržavanje može se podnijeti u roku od šest mjeseci od prestanka izvanbračne zajednice.

Članak 227.

Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje izvanbračnog druga, ako bi uzdržavanje predstavljalo očitu nepravdu za drugog izvanbračnog druga.

Članak 228.

- (1) Sud može odlučiti da obveza uzdržavanja izvanbračnog druga traje do godine dana, osobito kad je tužitelj u mogućnosti u dogledno vrijeme osigurati na drugi način sredstva za život.
- (2) U opravdanim slučajevima sud može produljiti obvezu uzdržavanja.
- (3) Tužba za produljenje uzdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je uzdržavanje određeno.

Članak 229.

Pravo na uzdržavanje prestaje ako uzdržavani izvanbračni drug sklopi brak ili ako sud utvrdi da živi u novoj izvanbračnoj zajednici ili da je postao nedostojan tog prava ili ako više ne postoji koja od pretpostavki iz članka 221. ovoga Zakona.

Članak 230.

Otac izvanbračnog djeteta dužan je uzdržavati djetetovu majku godinu dana od rođenja djeteta ako ona skrbi o djetetu, a nema dovoljno sredstava za život.

IV. ODREĐIVANJE UZDRŽAVANJA

Članak 231.

- (1) Pravo na uzdržavanje od bračnog odnosno izvanbračnog druga ostvaruje se prije uzdržavanja od srodnika.
- (2) Ako maćeha ili očuh imaju djecu, dužnost uzdržavanja zajednička je djeci i pastorčadi.

Članak 232.

Ako više osoba po odredbama ovoga Zakona ima istovremenu obvezu uzdržavanja, ta se obveza dijeli prema njihovim mogućnostima.

Članak 233.

Ako osoba koja je po ovom Zakonu dužna prije ostalih uzdržavati nije u mogućnosti u potpunosti zadovoljiti potrebe za uzdržavanje, osoba koja traži uzdržavanje može razliku ostvariti od drugih obveznika uzdržavanja predviđenih ovim Zakonom.

Članak 234.

- (1) Centar za socijalnu skrb nastojat će da se roditelji ili dijete koje se redovito školuje i nakon punoljetnosti i roditelji izvansudski nagode o visini odnosno povećanju doprinosa za uzdržavanje djeteta uvijek kad je to moguće, vodeći računa o dobrobiti djeteta.
- (2) Nagodba sklopljena u centru za socijalnu skrb je ovršna isprava.

Članak 235.

- (1) U parnici o uzdržavanju sud će utvrditi ukupan iznos sredstava potrebnih za uzdržavanje.
- (2) Pri ocjenjivanju potreba uzdržavane osobe sud će uzeti u obzir njezine prihode, imovinsko stanje, sposobnost za rad, mogućnost zaposlenja, zdravstveno stanje te druge okolnosti o kojima ovisi odluka o uzdržavanju.
- (3) Pri ocjenjivanju mogućnosti osobe koja je dužna uzdržavati uzet će se u obzir sva njezina primanja i stvarne mogućnosti stjecanja povećane zarade, njezine vlastite potrebe i zakonske obveze uzdržavanja.

Članak 236.

- (1) Kad se uzdržavanje traži za dijete, uzet će se u obzir i dob djeteta te potrebe za njegovu obrazovanje.
- (2) Bez obzira na okolnosti iz članka 235. stavka 2. i 3. ovoga Zakona, radno sposoban roditelj ne može se osloboditi dužnosti uzdržavanja maloljetnog djeteta.
- (3) Potrebe djeteta za uzdržavanje mogu se utvrditi i u povećanom iznosu, ako je to u skladu s povećanim mogućnostima pojedinog roditelja.

Članak 237.

U parnici o uzdržavanju djeteta sud će roditelju s kojim dijete živi posebno uzeti u obzir rad i brigu koju ulaže u podizanje djeteta i sukladno tome umanjiti njegov novčani doprinos za uzdržavanje djeteta.

Članak 238.

- (1) Centar za socijalnu skrb može u ime djeteta pokrenuti i voditi parnicu o uzdržavanju odnosno za povećanje uzdržavanja, ako o djetetu skrbi druga osoba ili ustanova ili ako roditelj s kojim dijete živi to pravo ne ostvaruje iz neopravdanih razloga.
- (2) Centar za socijalnu skrb može tražiti ovrhu odluke o uzdržavanju djeteta.

Članak 239.

- (1) Centar za socijalnu skrb dužan je voditi očevidnik odluka o uzdržavanju djece koje mu dostavlja sud prema članku 303. stavku 2. i nagodba sklopljenih u centru za socijalnu skrb prema članku 234. ovoga Zakona.
- (2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika sudskih odluka o uzdržavanju i nagodba sklopljenih u centru za socijalnu skrb.

Članak 240.

Sud će uputiti obveznika uzdržavanja da se isplate mjesečnih novčanih obroka uzdržavanja iz njegove plaće, naknade plaće ili mirovine mogu obavljati po njegovom pristanku (administrativna zabrana), bez provođenja ovršnog postupka.

Članak 241.

Ako osoba koja je dužna pridonositi za uzdržavanje djeteta nije pristala na administrativnu zabranu, centar za socijalnu skrb će nakon proteka roka od šest mjeseci od dana primitka sudske odluke, odnosno sklapanja nagodbe iz članka 239. ovoga Zakona provjeriti ispunjava li osoba svoju obvezu redovito i u cijelosti, te poduzeti potrebne mjere za zaštitu djetetovih interesa.

Članak 242.

Uzdržavanje se određuje u novcu, osim ako postoje opravdani razlozi da se uzdržavanje osigura na drugi način.

Članak 243.

(1) Sud će obvezniku uzdržavanja koji je u radnom odnosu odrediti plaćanje novčanih obroka u postotku od plaće i naknade plaće.

(2) Obveznik uzdržavanja dužan je iznose uzdržavanja određene u postotku od plaće plaćati ovlašteniku uzdržavanja prilikom svake isplate plaće i naknade plaće.

Članak 244.

Odredbe iz članka 242. i 243. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način i kad je obveznik uzdržavanja korisnik mirovine.

Članak 245.

Na prijedlog osobe koja zahtijeva uzdržavanje sud će, u slučaju iz članka 243. i 244. ovoga Zakona, kad ocijeni da za to postoje opravdani razlozi, odrediti uzdržavanje u određenom novčanom iznosu.

Članak 246.

Plaćanje novčanih obroka uzdržavanja sud će obvezniku uzdržavanja koji ostvaruje prihode samostalnim obavljanjem djelatnosti osobnim radom ili po drugoj osnovi, a nije u radnom odnosu, kao i u slučaju iz članka 236. stavka 2. ovoga Zakona odrediti uzdržavanje u određenom novčanom iznosu.

Članak 247.

Osoba koja prima i osoba koja daje uzdržavanje može tražiti da sud povisi ili snizi iznos uzdržavanja, odluči o prestanku uzdržavanja ili promijeni način uzdržavanja određen prijašnjom pravomoćnom odlukom ili nagodbom pred centrom za socijalnu skrb, ako su se promijenile okolnosti na temelju kojih je donesena prijašnja odluka.

Članak 248.

Fizička ili pravna osoba koja je snosila troškove uzdržavanja neke osobe, može tužbom tražiti naknadu tih troškova od onog koji je po ovome Zakonu bio dužan davati uzdržavanje, ako su učinjeni troškovi bili opravdani.

Članak 249.

Obveznik uzdržavanja kojem je prestao radni odnos dužan je podatke o postojanju ovršne isprave za uzdržavanje, te ime i adresu osobe kojoj se ta tražbina treba isplaćivati dostaviti poslodavcu kod kojeg je zasnovao novi radni odnos.

Članak 250.

Poslodavac kod kojeg je obveznik uzdržavanja zasnovao novi radni odnos dužan je odmah obavijestiti osobu koja ima tražbinu za uzdržavanje o zasnovanom radnom odnosu, odnosno osobi koja ima tražbinu za uzdržavanje dati potrebne obavijesti o obvezniku uzdržavanja koji je kod njih zasnovao novi radni odnos.

SEDMI DIO

I M O V I N S K I O D N O S I

I. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Članak 251.

Bračni drugovi mogu imati bračnu stečevinu i vlastitu imovinu.

1. Bračna stečevina i vlastita imovina

Članak 252.

Bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine.

Članak 253.

(1) Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini, ako nisu drukčije ugovorili.

(2) Nevjesta i ženik, odnosno bračni drugovi mogu bračnim ugovorom drukčije urediti svoje odnose glede bračne stečevine.

Članak 254.

Na bračnu stečevinu primjenjuju se odredbe stvarnog i obveznog prava, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 255.

Za poslove redovite uprave smatra se da je drugi bračni drug dao svoj pristanak ako se ne dokaže suprotno. Nepostojanje pristanka ne utječe na prava i obveze poštene treće osobe.

Članak 256.

Dobitak od igara na sreću bračna je stečevina.

Članak 257.

(1) Imovina koju bračni drug ima u trenutku sklapanja braka, ostaje njegova vlastita imovina.

(2) Vlastita imovina je i imovina koju je bračni drug stekao tijekom bračne zajednice na pravnom temelju različitom od navedenoga u članku 252. ovoga Zakona (nasljeđivanje, darovanje i sl.).

Članak 258.

- (1) Autorsko djelo je vlastita imovina onog bračnog druga koji ga je stvorio.
- (2) Imovinska korist od autorskog prava i autorskom pravu srodnih prava ostvarena tijekom bračne zajednice bračna je stečevina.

2. Bračni ugovor

Članak 259.

- (1) Bračnim ugovorom mogu se urediti imovinskopravni odnosi na postojećoj ili budućoj imovini.
- (2) Prema trećim osobama uglavci o upravi ili raspolaganju imovinom imaju pravni učinak ako su upisani u zemljišne knjige, odnosno u javne upisnike kod kojih je upis nužan za stjecanje prava ili se stvar ne može rabiti bez takva upisa.
- (3) Bračni ugovor sklapa se u pisanom obliku, a potpisi bračnih drugova moraju biti ovjereni.

Članak 260.

Umjesto bračnog druga koji je lišen poslovne sposobnosti bračni ugovor može sklopiti njegov skrbnik s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb.

Članak 261.

Nije dopušteno bračnim ugovorom uglaviti primjenu stranog prava na imovinskopravne odnose.

II. IMOVINSKI ODNOSI IZVANBRAČNIH DRUGOVA

Članak 262.

Izvanbračna zajednica žene i muškarca koja je trajala dulje vrijeme stvara imovinskopravne učinke na koje se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o imovinskim odnosima bračnih drugova.

III. IMOVINSKI ODNOSI RODITELJA I DJECE

Članak 263.

- (1) Maloljetno dijete može steći imovinu radom, nasljedstvom, darovanjem ili na drugom pravnom temelju.
- (2) Maloljetnikovom imovinom upravljaju njegovi roditelji, osim onom koju je maloljetnik stekao radom nakon navršene petnaeste godine života.

Članak 264.

Prihode od djetetove imovine roditelji mogu koristiti za njegovo uzdržavanje, liječenje, odgoj, školovanje, obrazovanje ili za podmirenje nekih drugih važnih potreba djeteta.

Članak 265.

- (1) Roditelji mogu s odobrenjem nadležnog centra za socijalnu skrb otuđiti ili opteretiti imovinu maloljetnog djeteta radi njegova uzdržavanja, liječenja, odgoja, školovanja, obrazovanja ili za podmirenje neke druge važne potrebe djeteta.
- (2) Odobrenje centra za socijalnu skrb potrebno je i za poduzimanje odgovarajućih postupovnih radnji pred sudom ili državnim tijelima koja se odnose na djetetovu imovinu.

IV. TROŠKOVI PORODA IZVANBRAČNOG DJETETA

Članak 266.

- (1) Troškove nastale trudnoćom i porodom izvanbračnog djeteta podmiruju majka i otac, u skladu sa svojim imovinskim mogućnostima.
- (2) U slučaju parnice sud će, na zahtjev jednog od roditelja, odrediti udio svakog od njih u podmiravanju tih troškova.

OSMI DIO

POSTUPAK PRED SUDOM

I. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak 267.

- (1) Odredbama ovog dijela Zakona određuju se pravila prema kojima sudovi postupaju kad u posebnim parničnim postupcima, izvanparničnim postupcima i posebnim postupcima ovrhe i osiguranja, odlučuju u bračnim, obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom.
- (2) Postupci iz stavka 1. ovoga članka su hitni.

Članak 268.

U postupcima iz članka 267. ovoga Zakona primjenjivat će se odredbe Zakona o parničnom postupku i Ovršnog zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 269.

- (1) Radnje u posebnim parničnim, izvanparničnim postupcima i radnje u postupcima ovrhe i osiguranja u bračnim, obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom, poduzimaju se hitno.
- (2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka, prvo ročište mora se održati u roku od petnaest dana od dana kad je tužba ili prijedlog primljen u sudu.

Članak 270.

U žalbi protiv odluke donesene u prvostupanjskom postupku u predmetima iz članka 267. ovoga Zakona, sud drugog stupnja dužan je donijeti odluku u roku od trideset dana od dana primitka žalbe.

Članak 271.

Sud je dužan tijekom postupka osobito paziti da se zaštite prava i interesi djece, mentalno oštećenih i psihički bolesnih osoba, ili osoba koje se iz drugih razloga nisu sposobne same brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima.

Članak 272.

- (1) Ako sud tijekom postupka posumnja da stranka nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima i da bi je zbog toga trebalo lišiti poslovne sposobnosti i postaviti joj skrbnika, izvijestit će o tome centar za socijalnu skrb i nadležni sud radi pokretanja odgovarajućeg postupka.
- (2) Sud će prekinuti postupak dok se ne provede postupak lišenja poslovne sposobnosti i postavi skrbnik, odnosno dok ga centar za socijalnu skrb ili nadležni sud ne obavijesti o obustavi postupka. Za vrijeme prekida postupka mogu se poduzimati samo radnje za koje postoji opasnost od odgode, posebice one radnje kojima treba zaštititi ili osigurati prava stranke koja nije sposobna sama brinuti se o svojim pravima i interesima.
- (3) Sud može u slučaju iz stavka 1. ovoga članka postaviti privremenog zastupnika svakoj stranci u postupku.

Članak 273.

U statusnim stvarima sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja nema poslovne sposobnosti, ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji.

Članak 274.

- (1) U statusnim stvarima i u stvarima uzdržavanja maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad, stranke se u postupku pred sudom ne mogu odreći svojeg zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke, niti se nagoditi.
- (2) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud je ovlašten utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje nisu sporne.
- (3) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, niti presudu zbog izostanka.

Članak 275.

U postupku u kojem se odlučuje o statusnim stvarima javnost je isključena.

Članak 276.

O troškovima postupka u statusnim stvarima sud će odlučiti slobodno, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka.

II. SUDJELOVANJE CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB

Članak 277.

- (1) Kad centar za socijalnu skrb pokreće postupak pred sudom, on u postupku ima položaj stranke.
- (2) Centar za socijalnu skrb može se kao stranka pridružiti postupku koji je pokrenula druga osoba, ako je ovlašten za pokretanje toga postupka.

Članak 278.

- (1) Kad se u postupku pred sudom odlučuje o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o susretima i druženju djeteta s roditeljem s kojim ne živi, o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad te o drugim sadržajima roditeljske skrbi, centar za socijalnu skrb ovlašten je sudjelovati u tom postupku ili pratiti tijek postupka radi zaštite interesa djeteta.
- (2) Centar za socijalnu skrb ovlašten je sudjelovati u postupku ovrhe i osiguranja koji se provodi radi ostvarivanja odluke donesene u postupku iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 279.

Kad sudjeluje u postupku prema odredbama članka 278. ovoga Zakona, centar za socijalnu skrb ovlašten je podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa djeteta, a osobito iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove.

Članak 280.

- (1) Sud pred kojim se provodi postupak iz članka 278. ovoga Zakona izvijestit će centar za socijalnu skrb o pokretanju postupka, pozivati ga na ročišta i dostavljati mu podneske stranaka i odluke, bez obzira sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku.
- (2) Kad smatra da je to potrebno, sud će pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje u postupku i odrediti mu rok u kojem može prijaviti svoje sudjelovanje. Dok ne istekne rok sud će zastati s

postupkom, ali svoje pravo sudjelovanja u postupku centar za socijalnu skrb može koristiti i nakon proteka tog roka.

(3) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka primjenjivat će se na odgovarajući način i u izvanparničnim postupcima u kojima prema odredbama ovoga Zakona centar za socijalnu skrb može biti stranka, ako u njima ne sudjeluje.

Članak 281.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je na zahtjev suda prikupiti podatke o osobnim i obiteljskim prilikama djeteta i stranaka u postupku, kad sud smatra da je to potrebno za donošenje odluke.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je na zahtjev suda u sporovima o uzdržavanju brižljivo ispitati imovinske prilike stranaka u postupku, a posebice odgovaraju li iskazani prihodi stvarnom stanju.

Članak 282.

Glede prava centra za socijalnu skrb na naknadu troškova postupka i njegove dužnosti snaha troškova u postupku pred sudom primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na državnog odvjetnika.

III. POSEBNI PARNIČNI POSTUPCI

1. Postupak u bračnim sporovima

Članak 283.

(1) Parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji, za poništaj ili rastavu braka (bračni sporovi) pokreće se tužbom.

(2) Ako oba bračna druga zahtijevaju rastavu braka, parnični postupak pokreće se sporazumnim zahtjevom za rastavu braka.

(3) Ako jedan bračni drug podnese tužbu za rastavu braka, a drugi najkasnije do zaključenja glavne rasprave izričito izjavi da ne osporava opravdanost tužbenog zahtjeva, smatrat će se da su bračni drugovi podnijeli sporazumni zahtjev za rastavu braka.

(4) Ako jedan od bračnih drugova odustane od sporazumnog zahtjeva za rastavu braka, a drugi ostane pri zahtjevu da se brak rastavi, takav zahtjev smatrat će se tužbom za rastavu braka.

Članak 284.

(1) Bračni drug protiv kojeg je podnesena tužba u bračnom sporu može kod istog suda protiv drugog bračnog druga podnijeti protutužbu radi utvrđivanja da brak ne postoji, ili za poništaj braka.

(2) Odluka o tužbi i protutužbi donijet će se u pravilu u jednoj presudi.

(3) Protutužba se može podnijeti i zbog razloga iz kojih se tužba ne bi mogla podnijeti zbog toga što je istekao rok za njezino podnošenje.

Članak 285.

(1) Pravo na tužbu u bračnom sporu ne zastarijeva, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno.

(2) Pravo na tužbu za poništaj ili rastavu braka ne prelazi na nasljednike, ali osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrlog bračnog druga koji je podnio tužbu mogu nastaviti postupak radi utvrđivanja da je tužba bila osnovana.

(3) Zahtjev iz stavka 2. ovoga članka može se istaknuti u parnici koju je pokrenuo umrli bračni drug, ako od njegove smrti nije proteklo više od šest mjeseci, a nakon isteka toga roka zahtjev se može istaknuti samo u posebnoj parnici.

(4) Odredbe iz stavka 2. i 3. ovoga članka primjenjivat će se na odgovarajući način i kad je umrli bračni drug podnio sporazumni zahtjev za rastavu braka.

Članak 286.

(1) Ako tužbu u bračnom sporu podnosi punomoćnik stranke, u punomoći se mora izričito navesti koju tužbu punomoćnik može podnijeti.

(2) Ako se podnosi tužba za poništaj braka, u punomoći se mora izričito navesti iz kojeg se razloga tužba može podnijeti.

Članak 287.

(1) U parnicama za rastavu braka tužitelj može bez pristanka tuženika povući tužbu do zaključenja glavne rasprave, a s pristankom tuženika - dok postupak nije pravomoćno okončan.

(2) Sporazumni zahtjev za rastavu braka bračni drugovi mogu povući dok postupak nije pravomoćno okončan.

Članak 288.

(1) Protiv drugostupanjske presude donesene u bračnom sporu revizija nije dopuštena.

(2) Protiv pravomoćne presude kojom se utvrđuje da brak ne postoji, ili se poništava ili rastavlja, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

2. Postupak radi utvrđivanja ili osporavanja materinstva ili očinstva

Članak 289.

- (1) Stranke u parnici radi utvrđivanja materинства mogu biti dijete i žena čije se materinstvo utvrđuje i pravna ili fizička osoba koja toj ženi osporava materinstvo.
- (2) Stranke u parnici radi utvrđivanja očinstva mogu biti dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo utvrđuje.
- (3) U parnicama iz stavka 1. i 2. ovoga članka položaj stranke može imati i centar za socijalnu skrb, bez obzira tko je pokrenuo postupak pred sudom.
- (4) U parnicama radi utvrđivanja materинства i očinstva iz sredstava suda isplatit će se predujam za troškove vještaka.

Članak 290.

- (1) Stranke u parnici radi osporavanja materинства mogu biti dijete, žena koja osporava materinstvo, žena čije se materinstvo osporava i djetetov otac.
- (2) Stranke u parnici radi osporavanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo osporava.
- (3) Ako se u parnici iz stavka 2. ovoga članka osporava očinstvo utvrđeno priznanjem, stranka može biti i muškarac koji osporava to očinstvo.

Članak 291.

U parnici radi utvrđivanja materинства, kao i u parnici u kojoj druga žena osporava materinstvo tražeći istodobno utvrđivanje svog materинства, stranka može biti i muškarac kojeg bi se, u slučaju da se utvrdi materinstvo, smatralo djetetovim ocem.

Članak 292.

Ako tužbom nisu obuhvaćene sve osobe koje mogu biti stranke prema odredbama članka 289. do 291. ovoga Zakona, sud će ih obavijestiti o pokretanju parnice i poučiti da se mogu pridružiti tužitelju ili tuženiku, kao i da će pravomoćna presuda djelovati prema svima, bez obzira jesu li se pridružili parnici.

Članak 293.

Ako u postupku ima više tužitelja ili tuženika oni se smatraju jedinstvenim suparničarima.

Članak 294.

Kad tužbu podnosi jedan od tužitelja u zakonskom roku, tužbi se može pridružiti i tužitelj kojem je istekao rok za tužbu.

Članak 295.

Protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju ili osporavanju materинства ili očinstva revizija je dopuštena.

3. Postupak radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi

Članak 296.

Sud će, osim u slučaju iz članka 112. i 115. ovoga Zakona i u slučaju da je dijete upućeno na stalan smještaj u odgojnu ustanovu, odlučiti o tome s kojim će roditeljem maloljetno vlastito ili posvojeno dijete ili dijete nad kojim se ostvaruje roditeljska skrb nakon punoljetnosti živjeti i o roditeljskoj skrbi:

1. odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili rastavlja;
2. odlukom kojom se utvrđuje materinstvo ili očinstvo.

Članak 297.

Prije donošenja odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi sud će zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb.

Članak 298.

- (1) U odluci o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi sud će, ako je to potrebno, naložiti osobi kod koje se dijete nalazi da ga preda roditelju.
- (2) Sud će u slučaju iz stavka 1. ovoga članka odrediti rok za predaju djeteta ili naložiti da se ono preda odmah.
- (3) Odluka suda o predaji djeteta roditelju s kojim će dijete živjeti obvezuje stranke, centar za socijalnu skrb i osobu kod koje se dijete nalazi.

Članak 299.

U postupku o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi sud nije vezan zahtjevima stranaka.

Članak 300.

Sud može odlučiti o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi prema sporazumu roditelja, ako smatra da je taj sporazum u djetetovom interesu.

Članak 301.

(1) Kad donosi odluku o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi, sud će odrediti i način održavanja susreta i druženja djeteta s roditeljima, a ovisno o okolnostima slučaja i o drugim pitanjima vezanim za zajedničku skrb roditelja o djetetu.

(2) Pri određivanju načina održavanja susreta i druženja djeteta s roditeljima primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe članka 299. i 300. ovoga Zakona.

Članak 302.

Protiv drugostupanjske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi revizija nije dopuštena.

4. Postupak u sporovima o uzdržavanju

Članak 303.

(1) Sud će donijeti odluku o uzdržavanju zajedničkog maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad kad u bračnom sporu donese odluku kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili rastavlja, te u drugim slučajevima odvojenog života roditelja.

(2) Sud će odluku o uzdržavanju zajedničkog maloljetnog ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta djeteta.

Članak 304.

(1) Sud će donijeti odluku o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad kad u parnici radi utvrđivanja očinstva utvrdi da je tuženik djetetov otac.

(2) Odluku o uzdržavanju djeteta iz stavka 1. ovoga članka sud može donijeti i u drugim parnicama radi utvrđivanja ili osporavanja materinstva ili očinstva, kad je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno.

Članak 305.

Sud će u bračnom sporu donijeti odluku o uzdržavanju jednog od bračnih drugova, ako on to zahtijeva.

Članak 306.

U parnicama o uzdržavanju sudi u prvom stupnju vijeće, bez obzira na vrijednost predmeta spora.

Članak 307.

U parnicama o uzdržavanju neće se primjenjivati odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na postupak u parnicama male vrijednosti.

Članak 308.

U parnicama o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe članka 299., 300. i 302. ovoga Zakona.

IV. IZVANPARNIČNI POSTUPCI

1. Opće odredbe

Članak 309.

(1) Do donošenja odluke o glavnoj stvari sud će odlukom obustaviti izvanparnični postupak, ako utvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima parničnog postupka. Postupak će se nakon pravomoćnosti odluke nastaviti po pravilima parničnog postupka pred nadležnim sudom.

(2) Radnje koje je proveo izvanparnični sud (uviđaj, vještačenje, saslušanje svjedoka i drugo), nisu bez važnosti samo zato što su poduzete u izvanparničnom postupku. Te radnje ponoviti će se samo ako je izvanparnični sud učinio neku od bitnih povreda odredaba parničnog postupka.

(3) Kad je odluka suda donesena u izvanparničnom postupku a postupak je trebalo provesti po pravilima parničnog postupka, ta odluka može se pobijati pravnim lijekovima, ako je izvanparnični sud učinio neku od bitnih povreda odredaba parničnog postupka.

Članak 310.

U izvanparničnom postupku u prvom stupnju sudi sudac pojedinac.

Članak 311.

(1) Ročišta se održavaju pred sucem uz nazočnost zapisničara.

(2) Izjave stranaka i drugih sudionika u postupku koje se daju izvan ročišta može uzimati na zapisnik i stručni savjetnik.

Članak 312.

(1) Sud može donijeti odluku i bez održavanja usmene rasprave, ako smatra da rasprava nije potrebna.

(2) Odluka suda može se temeljiti i na dokazima koji nisu izvedeni pred sudom koji donosi odluku.

(3) Izjave stranaka i drugih sudionika u postupku mogu se dati i u pisanom obliku.

(4) Izjave stranaka i drugih sudionika u postupku mogu se davati i kad ostale stranke i sudionici nisu nazočni. Sud ne mora u svakom slučaju dati stranci priliku da se očituje o tim izjavama.

(5) Odredbe stavka 1. do 4. ovoga članka neće se primjenjivati kad između stranaka postoji spor o činjenicama o kojima ovisi donošenje odluke o glavnoj stvari.

Članak 313.

Stranke u izvanparničnom postupku mogu biti, osim osoba i tijela koja su po odredbama ovoga Zakona ovlašteni pokrenuti postupak, i druge osobe o čijim se pravima ili pravnim interesima odlučuje u postupku.

Članak 314.

- (1) O radnjama obavljenim u postupku u pravilu se sastavlja zapisnik. Zapisnik će se uvijek sastaviti o radnjama koje su obavljene na ročištu.
- (2) O manje važnim izjavama stranaka i obavijestima koje sud prikuplja može se umjesto zapisnika staviti zabilješka u spisu.
- (3) Zapisnik potpisuju stranke koje su bile nazočne radnjama u postupku, sudac i zapisničar, odnosno stručni savjetnik koji je sastavio zapisnik.
- (4) Zabilješku u spisu potpisuje osoba koja ju je sastavila.

Članak 315.

U izvanparničnom postupku nema mirovanja postupka.

Članak 316.

- (1) Odluke se donose u obliku rješenja.
- (2) Odluka protiv koje je dopuštena posebna žalba i odluka drugostupanjskog suda moraju biti obrazložene.

Članak 317.

- (1) Kad se u odluci nalaže ovrha neke radnje, sud će odrediti rok u kojem treba provesti ovrhu.
- (2) Sud može odrediti da se ovršna radnja provede odmah, ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

Članak 318.

- (1) Kad se odlukom suda mijenja osobno stanje (status) stranke ili njezina prava i dužnosti, pravni učinci odluke nastaju kad ona postane pravomoćna.
- (2) Sud može odrediti da pravni učinci odluke nastaju prije pravomoćnosti, ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

Članak 319.

- (1) Protiv odluke donesene u prvom stupnju dopuštena je žalba, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dana dostave odluke.
- (3) Pravodobno podnesena žalba zadržava ovrhu odluke odnosno njezine pravne učinke, ako drukčije nije određeno ovim Zakonom ili samom odlukom suda.

Članak 320.

- (1) Prvostupanjski sud može u povodu pravodobno podnesene žalbe ukinuti ili preinačiti svoju odluku, ako se time ne povrjeđuju prava drugih osoba.
- (2) Ako prvostupanjski sud ne ukine ili ne preinači svoju odluku, dostavit će žalbu sa svim spisima drugostupanjskom sudu.

Članak 321.

- (1) Protiv pravomoćne odluke donesene u drugom stupnju ne može se izjaviti revizija.
- (2) Protiv odluke kojom je postupak pravomoćno završen državni odvjetnik može u roku od trideset dana od dana pravomoćnosti odluke podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Članak 322.

- (1) Protiv odluke kojom je postupak pravomoćno završen ne može se podnijeti prijedlog za ponavljanje postupka.
- (2) Stranka koja stekne mogućnost iznijeti nove činjenice ili predložiti nove dokaze koji bi mogli dovesti do drukčije odluke suda, može zahtijevati da sud u izvanparničnom postupku ukine ili preinači odluku kojom je pravomoćno okončan prijašnji postupak.
- (3) Kad sud sazna za nove činjenice ili dokaze, on može i bez prijedloga stranke ukinuti ili preinačiti odluku kojom je pravomoćno okončan prijašnji postupak, ako je bio ovlašten po službenoj dužnosti pokrenuti taj postupak.

Članak 323.

U izvanparničnom postupku primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

2. Mjesna nadležnost sudova

Članak 324.

- U izvanparničnim postupcima koji se provode po odredbama ovoga Zakona mjesno je nadležan:
1. u stvarima koje se tiču odnosa roditelja i djece - sud koji je opće mjesno nadležan za dijete,

2. u stvarima u kojima se traži dopuštenje sklapanja braka - sud koji je opće mjesno nadležan za osobu koja to traži,
3. u stvarima lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti - sud koji je opće mjesno nadležan za osobu o kojoj se provodi postupak,
4. u ostalim stvarima - sud koji je opće mjesno nadležan za bilo koju od stranaka u postupku, a ako se postupak pokreće zahtjevom za zaštitu te stranke, sud koji je opće mjesno nadležan za tu stranku.

Članak 325.

(1) Ako se tijekom postupka promijene okolnosti na kojima se temelji mjesna nadležnost, sud pred kojim je postupak pokrenut može predmet ustupiti sudu koji je postao mjesno nadležan, ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

(2) Prije ustupanja predmeta sud će zatražiti mišljenje centra za socijalnu skrb, ako je on sudjelovao u postupku.

Članak 326.

Stranke ne mogu sporazumom mijenjati nadležnost suda.

3. Postupak za lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti

Članak 327.

(1) Postupak za lišenje poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog centra za socijalnu skrb, bračnog druga osobe o kojoj se provodi postupak, njezinih krvnih srodnika u ravnoj lozi, a u pobožnoj lozi do drugog stupnja.

(2) Postupak za vraćanje poslovne sposobnosti pokrenut će sud po službenoj dužnosti ili osobe iz stavka 1. ovoga članka ili skrbnik uz odobrenje centra za socijalnu skrb ili osoba o kojoj će se voditi postupak vraćanja poslovne sposobnosti.

Članak 328.

(1) U prijedlogu za pokretanje postupka treba navesti činjenice na kojima se temelji prijedlog i predložiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

(2) Sud može pozvati podnositelje prijedloga da podnesu liječničku svjedodžbu ili drugu ispravu koja upućuje da se osoba iz članka 182. stavka 1. ovoga Zakona nije sposobna brinuti o osobnim potrebama, pravima i interesima ili da ona ugrožava prava i interese drugih osoba.

Članak 329.

(1) Sud će pozvati na ročište osobu koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobu o kojoj se provodi postupak, njezinog skrbnika i centar za socijalnu skrb.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka i centar za socijalnu skrb mogu u tijeku postupka sudjelovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

(3) Sud će nastojati saslušati osobu o kojoj se provodi postupak. Ako se ta osoba nalazi u ustanovi za liječenje psihičkih bolesti ili je smještena u socijalnu ustanovu, saslušat će se u pravilu u toj ustanovi.

(4) Sud može odustati od pozivanja i saslušavanja osobe o kojoj se provodi postupak, ako bi to za nju moglo biti štetno ili ako saslušanje nije moguće s obzirom na njezino mentalno oštećenje i zdravstveno stanje.

Članak 330.

(1) Osobu o kojoj se provodi postupak za lišenje poslovne sposobnosti treba, po nalogu suda, pregledati liječnik koji će o rezultatima pregleda dati pisani nalaz i mišljenje.

(2) Sud može odustati od liječničkog pregleda ako je osoba koju bi trebalo pregledati već po odluci suda smještena u ustanovu za liječenje psihičkih bolesti i ako iz izvješća te ustanove proizlazi da ju je potrebno lišiti poslovne sposobnosti.

(3) Sud može odrediti da se osoba koju treba pregledati privremeno, najdulje za vrijeme od tri mjeseca, smjesti u ustanovu za liječenje psihičkih bolesti, ako je to po mišljenju liječnika potrebno radi ocjene njezinog psihičkog stanja i ako to nije štetno za njezino zdravlje.

Članak 331.

(1) Ako utvrdi da neku osobu treba djelomice lišiti poslovne sposobnosti zbog zlorabe sredstava ovisnosti, sud može zastati s postupkom i odgoditi donošenje odluke, ako se ta osoba podvrgla liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(2) Sud može tijekom postupka upozoriti osobu koju treba djelomice lišiti poslovne sposobnosti na mogućnost odgađanja donošenja odluke, ako se podvrgne liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(3) Vrijeme na koje se odgađa donošenje odluke ne može biti kraće od šest mjeseci ni dulje od godinu dana, ali sud može opozvati svoju odluku, ako osoba koju treba lišiti poslovne sposobnosti napusti ustanovu za liječenje ili bude iz nje otpuštena zbog narušavanja reda ili na drugi način izbjegne liječenje.

(4) Pri donošenju odluke o prijedlogu za djelomično lišenje poslovne sposobnosti sud će uzeti u obzir i rezultate liječenja u zdravstvenoj ustanovi.

Članak 332.

(1) Odluka suda o lišenju poslovne sposobnosti dostavlja se stranci koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, njezinom skrbniku i centru za socijalnu skrb.

(2) Sud ne mora odluku dostaviti osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, ako ona ne može shvatiti značenje i pravne posljedice odluke ili ako bi to bilo štetno za njezino zdravlje.

(3) Sud će po službenoj dužnosti obavijestiti centar za socijalnu skrb o pravomoćnosti odluke o lišenju poslovne sposobnosti, odnosno o nastanku pravnih posljedica te odluke kad te posljedice nastaju prije pravomoćnosti.

Članak 333.

(1) Ako prestanu razlozi iz članka 182. ovoga Zakona sud će odlučiti o vraćanju poslovne sposobnosti osobi koja je prijašnjom odlukom bila lišena poslovne sposobnosti.

(2) Sud može odlučiti da osoba koja je prijašnjom odlukom bila potpuno lišena poslovne sposobnosti bude samo djelomično lišena te sposobnosti (djelomično vraćanje poslovne sposobnosti), ako se za to steknu zakonski razlozi.

Članak 334.

(1) Ako odbije prijedlog za potpuno ili djelomično vraćanje poslovne sposobnosti, sud može odlučiti da se prije isteka određenog roka, ali ne duljeg od godinu dana, ne može ponovno tražiti vraćanje poslovne sposobnosti, ako iz ishoda postupka s velikom vjerojatnošću proizlazi da za određeno vrijeme ne treba očekivati izlječenje ili znatno poboljšanje psihičkog stanja ili drugih okolnosti zbog kojih je osoba lišena poslovne sposobnosti.

(2) Prijedlog za vraćanje poslovne sposobnosti koji je podnesen prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka sud će odbaciti.

(3) U postupku za djelomično ili potpuno vraćanje poslovne sposobnosti primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe ovoga Zakona o postupku za lišenje poslovne sposobnosti.

Članak 335.

U postupcima koji su pokrenuti i vode se pred sudom ili upravnim tijelima, centar za socijalnu skrb pokrenut će postupak za postavljanje skrbnika za poseban slučaj samo po obavijesti suda ili upravnog tijela da je tužena osoba nepoznatog boravišta.

4. Odredbe o drugim izvanparničnim postupcima

Članak 336.

(1) Protiv odluke suda kojom se odbija zahtjev za dopuštenje sklapanja braka zbog maloljetnosti, žalbu može podnijeti samo maloljetna osoba koja namjerava sklopiti brak i osoba s kojom ona namjerava sklopiti brak.

(2) Protiv odluke suda kojom se dopušta sklapanje braka maloljetnoj osobi, žalbu mogu podnijeti njezini roditelji, njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.

Članak 337.

(1) Protiv odluke suda kojom se odobrava stjecanje poslovne sposobnosti maloljetnika starijeg od šesnaest godina koji je postao roditelj, žalbu mogu podnijeti njegovi roditelji i centar za socijalnu skrb.

(2) Protiv odluke suda kojom se odbija zahtjev za stjecanje poslovne sposobnosti maloljetnika starijeg od šesnaest godina koji je postao roditelj žalbu mogu podnijeti maloljetnik i centar za socijalnu skrb.

V. POSEBNI POSTUPCI OVRHE I OSIGURANJA

1. Opće odredbe

Članak 338.

Ovršni postupak i postupak osiguranja provode se po odredbama Ovršnog zakona ("Narodne novine", br. 57/96.) ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 339.

Ako je sud ovlašten po službenoj dužnosti pokrenuti postupak u kojem je donesena ovršna isprava, on može po službenoj dužnosti donijeti odluku o ovrsi i provesti ovrhu.

Članak 340.

Žalba protiv rješenja o ovrsi ne zadržava provođenje ovrhe niti poduzimanje ovršnih radnji kojima se ostvaruje tražbina zbog koje je određena ovrha.

Članak 341.

Sud može odgoditi ovrhu samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece i drugih osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

2. Ovrha radi predaje djeteta roditelju s kojim će dijete živjeti

Članak 342.

- (1) Za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti mjesno je nadležan, osim suda koji je opće mjesno nadležan za stranku protiv koje se provodi ovrha, i sud koji je opće mjesno nadležan za stranku koja zahtijeva ovrhu, te sud na čijem se području dijete zatekne.
- (2) Provođenje ovrhe oduzimanjem djeteta poduzet će, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke, sud na području kojeg se dijete zatekne.
- (3) Sud iz stavka 1. ovoga članka može odlučiti da se poduzimanje određenih ovršnih radnji radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti povjeri sudu koji nije nadležan za provođenje ovrhe.

Članak 343.

- (1) Na temelju odluke suda o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti može se odrediti i provesti ovrha radi predaje djeteta, bez obzira je li tom odlukom naložena predaja djeteta.
- (2) Ako u odluci suda stranci protiv koje se provodi ovršni postupak nije naložena predaja djeteta, ovu naredbu izreći će sud u odluci o ovrsi. U tom slučaju sud će odrediti rok za predaju ili će naložiti da se dijete preda odmah.

Članak 344.

- (1) Odlukom o ovrsi može se naložiti predaja djeteta osobi na koju se odnosi ovršna isprava, osobi o čijoj volji ovisi predaja djeteta i svakoj drugoj osobi kod koje se dijete nalazi u času donošenja te odluke.
- (2) U odluci iz stavka 1. ovoga članka izreći će se da je dijete dužna predati i svaka druga osoba kod koje se dijete zatekne u času provođenja ovrhe.

Članak 345.

- (1) Prijedlog za ovrhu može podnijeti roditelj s kojim će dijete živjeti.
- (2) Centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za ovrhu ako se roditelj s kojim će dijete živjeti ne protivi pokretanju ovršnog postupka.

Članak 346.

U tijeku ovršnog postupka sud će nastojati u najvećoj mogućoj mjeri zaštititi dijete.

Članak 347.

- (1) Sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti slučaja, odrediti ovrhu oduzimanjem djeteta ili izricanjem i provođenjem novčanih ili zatvorskih kazni protiv osobe koja protivno nalogu suda odbija predati dijete ili poduzima radnje s ciljem njegova skrivanja ili onemogućivanja provođenja odluke.
- (2) Sredstva ovrhe iz stavka 1. ovoga članka mogu se odrediti i provesti protiv osobe kod koje se dijete nalazi i protiv osobe od čije volje ovisi predaja djeteta.
- (3) Ako se svrha ovrhe nije mogla postići jednim od sredstava iz stavka 1. ovoga članka, sud može odrediti drugo sredstvo ovrhe iz toga stavka.

Članak 348.

U prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je naznačeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Članak 349.

- (1) Kad je odlukom suda naloženo da se dijete preda odmah, odluka o ovrsi mora se stranci od koje treba oduzeti dijete predati prilikom poduzimanja prve ovršne radnje. Ako ta stranka ne bude nazočna oduzimanju djeteta, odluka će joj se dostaviti naknadno.
- (2) Odsutnost osobe kojoj treba oduzeti dijete ne sprječava provođenje ovršnih radnji.
- (3) Ako se ovrha provodi protiv osobe na koju se ne odnosi odluka o ovrsi, toj osobi će se predati odluka o ovrsi i zapisnik o oduzimanju djeteta.
- (4) Ako se ovrha provodi protiv osobe iz stavka 3. ovoga članka ili protiv osobe koja nije nazočna ovršnim radnjama, te će se radnje provesti u nazočnosti dviju punoljetnih osoba.
- (5) O vremenu i mjestu poduzimanja ovršnih radnji radi oduzimanja djeteta sud će po pravilima o osobnoj dostavi obavijestiti roditelja kojem treba predati dijete, a može pozvati i centar za socijalnu skrb da bude nazočan provođenju ovrhe.

3. Ovrha radi uzdržavanja

Članak 350.

Za određivanje ovrhe i za provođenje ovrhe radi ostvarivanja uzdržavanja iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja ovršenika mjesno je nadležan, osim suda koji je opće mjesno nadležan za ovršenika, i sud koji je opće mjesno nadležan za poslodavca koji isplaćuje plaću odnosno za isplatioca drugih stalnih novčanih primanja, te sud koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojem je donesena ovršna isprava.

Članak 351.

(1) Ovršenik uzdržavanja može pred sudom, javnim bilježnikom, centrom za socijalnu skrb ili poslodavcem odnosno drugim isplatiocem dati pristanak da se iznosi određeni za uzdržavanje isplaćuju iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja izravno osobi koja je u odluci suda označena kao primatelj uzdržavanja, bez provođenja ovršnog postupka.

(2) Ako ovršenik daje pristanak iz stavka 1. ovoga članka pred sudom, javnim bilježnikom ili centrom za socijalnu skrb, oni će poslodavcu odnosno drugom isplatiocu stalnih novčanih primanja odmah dostaviti izjavu ovršenika i odluku o uzdržavanju.

(3) Ako je ovršenik dao pristanak iz stavka 1. ovoga članka pred poslodavcem ili drugim isplatiocem stalnih novčanih primanja, dužan mu je istodobno podnijeti i odluku o uzdržavanju.

(4) Na temelju pristanka ovršenika poslodavac odnosno drugi isplatelj stalnih novčanih primanja dužan je kod svake isplate postupiti po odluci o uzdržavanju.

Članak 352.

Tijekom ovršnog postupka radi ostvarivanja uzdržavanja koje je određeno u postotku, sud može na prijedlog ovrhovoditelja, kad za to postoje opravdani razlozi, odrediti da se ovrha provodi plaćanjem mjesečnog novčanog iznosa posljednjeg dospjelog obroka uzdržavanja.

Članak 353.

Ako roditelj koji je na temelju pravomoćne sudske odluke ili nagodbe sklopljene pred centrom za socijalnu skrb dužan pridonositi za uzdržavanje djeteta, ne udovoljava svojoj obvezi duže od tri mjeseca, centar za socijalnu skrb dužan je na prijedlog drugog roditelja ili po službenoj dužnosti, ako ocijeni da bi zbog toga bilo ugroženo uzdržavanje djeteta, poduzeti mjere da se osiguraju sredstva za privremeno uzdržavanje sve dok roditelj - obveznik uzdržavanja ne počne ponovno udovoljavati svojoj obvezi.

4. Ovrha radi ostvarivanja susreta i druženja roditelja s djetetom

Članak 354.

U ovršnom postupku radi ostvarivanja odluke suda o održavanju susreta i druženju roditelja s djetetom primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe članka 342. i članka 344. do 348. ovoga Zakona.

5. Mjere osiguranja radi uzdržavanja

Članak 355.

Mjere osiguranja prema odredbama ovoga Zakona, jesu privremena mjera radi uzdržavanja i prethodna mjera radi uzdržavanja.

Članak 356.

(1) Za određivanje i provođenje privremene mjere radi uzdržavanja mjesno je nadležan sud koji je nadležan za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu.

(2) Za određivanje i provođenje prethodne mjere radi uzdržavanja mjesno je nadležan, osim suda iz stavka 1. ovoga Zakona, i sud koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojem je donesena odluka o uzdržavanju, koja još nije ovršna.

(3) U parnici o uzdržavanju sud može odrediti privremenu mjeru, a kad donese odluku kojom se dužniku nalaže davanje uzdržavanja, može odrediti prethodnu mjeru radi uzdržavanja, ako odluka još nije ovršna.

(4) Privremenu mjeru osiguranja iz ovoga članka radi uzdržavanja maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad, sud može odrediti u svakom postupku u kojem se po odredbama ovoga Zakona odlučuje o pravima i interesima djece.

Članak 357.

(1) Privremena mjera radi uzdržavanja može se odrediti ako ovrhovoditelj učini vjerojatnim postojanje obveze uzdržavanja, te da bez donošenja te mjere postoji opasnost za njegove osobne ili druge važne interese, ili opasnost da će bez te mjere osiguranja ovršenik spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje uzdržavanja.

(2) Prethodna mjera radi uzdržavanja može se odrediti ako ovrhovoditelj učini vjerojatnim da bi do nastupanja ovršnosti odluke kojom je naloženo davanje uzdržavanja bili dovedeni u opasnost njegovi osobni ili drugi važni interesi, ili bi bez te mjere osiguranja bilo spriječeno ili znatno otežano ostvarivanje uzdržavanja.

(3) Smatra se da postoji opasnost za osobne ili druge važne interese ovrhovoditelja ako se mjere osiguranja uzdržavanja određuju u korist maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad, osim ako se tražbina odnosi na dio uzdržavanja u povećanom iznosu u skladu s povećanim mogućnostima pojedinog roditelja.

(4) Kad se privremena mjera radi uzdržavanja određuje u parnici radi utvrđivanja materinstva ili očinstva, ovrhovoditelj treba učiniti vjerojatnim da je osoba protiv koje se mjera određuje roditelj djeteta.

Članak 358.

- (1) Privremene mjere osiguranja radi uzdržavanja maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad sud će, ako za to postoji potreba, odrediti i provesti po službenoj dužnosti.
- (2) U drugim slučajevima mjere osiguranja radi uzdržavanja sud može odrediti samo na prijedlog ovrhovoditelja uzdržavanja.
- (3) Centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za donošenje mjera osiguranja kad je prema odredbama ovoga Zakona ovlašten podnijeti prijedlog za ovrhu.

Članak 359.

- (1) Privremenom mjerom radi uzdržavanja može se ovršeniku naložiti davanje uzdržavanja u opsegu koji je neophodan za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba ovrhovoditelja, a može se odrediti i svaka druga mjera iz članka 297. Ovršnog zakona.
- (2) Prethodnom mjerom radi uzdržavanja može se dužniku naložiti davanje uzdržavanja u opsegu koji je određen odlukom o uzdržavanju ili u manjem opsegu.

Članak 360.

- (1) U odluci kojom se određuje mjera osiguranja sud će odrediti vrijeme trajanja te mjere.
- (2) Kad je odluka o privremenoj mjeri radi uzdržavanja donesena prije pokretanja parnice o uzdržavanju, sud će tu odluku dostaviti osobi koja je ovlaštena pokrenuti parnicu i odredit će rok u kojem treba podnijeti tužbu radi uzdržavanja.

Članak 361.

U postupcima radi određivanja i provođenja mjera osiguranja primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe Ovršnog zakona.

VI. KAZNE ODREDBE

Članak 362.

Bračni drug ili bilo koji punoljetni član obitelji koji se protivno članku 118. ovoga Zakona u obitelji nasilnički ponaša kaznit će se za prekršaj kaznom zatvora u trajanju od 30 dana.

VII. PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 363.

- (1) Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se i na obiteljske odnose koji su nastali prije dana početka primjene ovoga Zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Danom primjene ovoga Zakona ne mijenjaju se prava i dužnosti stečena po prijašnjim propisima.

Članak 364.

- (1) Ako je prije dana početka primjene ovoga Zakona donesena prvostupanjska odluka suda, centra za socijalnu skrb i drugog tijela tijekom daljnjeg postupka primjenjuje se Zakon o braku i porodičnim odnosima ("Narodne novine", br. 11/78., 45/89. i 59/90.).
- (2) Ako poslije dana početka primjene ovoga Zakona bude poništena ili ukinuta prvostupanjska odluka iz stavka 1. ovoga članka, tijekom daljnjeg postupka primjenjuju se odredbe ovoga Zakona.

Članak 365.

Postupci radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva ili materinstva pokrenutih prije dana početka primjene ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama Zakona o braku i porodičnim odnosima ("Narodne novine", br. 11/78., 45/89. i 59/90.).

Članak 366.

Postupci o imovinskim odnosima bračnih i izvanbračnih drugova pokrenuti prije dana početka primjene ovoga Zakona, dovršit će se prema odredbama Zakona o braku i porodičnim odnosima ("Narodne novine", br. 11/78., 45/89. i 59/90.).

Članak 367.

- (1) Obvezuje se centar za socijalnu skrb da za osobe nad kojima je prijašnjim propisima sudskom odlukom bilo produženo roditeljsko pravo u roku od šest mjeseci od dana početka primjene ovoga Zakona pokrene izvanparnični postupak radi donošenja odluke o djelomičnom ili potpunom lišenju poslovne sposobnosti.
- (2) Do pravomoćnosti odluke iz stavka 1. ovoga članka smatra se da je osoba nad kojom je po prijašnjim propisima sudskom odlukom bilo produženo roditeljsko pravo, potpuno lišena poslovne sposobnosti.
- (3) Obvezuje se centar za socijalnu skrb da za osobe koje su po prijašnjim propisima sudskom odlukom bile djelomice lišene poslovne sposobnosti u roku od šest mjeseci od dana početka primjene ovoga Zakona pokrene izvanparnični postupak radi donošenja nove odluke o lišenju poslovne sposobnosti.
- (4) Do pravomoćnosti sudske odluke iz stavka 3. ovoga članka za osobe koje su po prijašnjim propisima bile djelomice lišene poslovne sposobnosti primjenjuje se Zakon o braku i porodičnim odnosima ("Narodne novine", br. 11/78., 45/89. i 59/90.).

Članak 368.

- (1) U slučaju posvojenja zasnovanih po prijašnjim propisima posvojitelji se mogu u roku od godinu dana od dana primjene ovoga Zakona upisati u maticu rođenih kao roditelji.
- (2) Zahtjev može podnijeti posvojitelj ili punoljetno posvojtče.
- (3) U postupku u svezi s stavkom 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb pribavit će pristanak posvojtčeta starijeg od dvanaest godina i posvojtjelja.
- (4) Odluku iz stavka 1. ovoga članka donosi centar za socijalnu skrb mjesta zasnivanja posvojenja ili prebivalište posvojtčeta.

Članak 369.

- (1) Ministar nadležan za poslove uprave donijet će propise iz članka 15. stavka 4., članka 20. stavka 5. i članka 140. stavka 7. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi donijet će propise iz članka 51., članka 111. stavka 7., članka 141. stavka 7., članka 171. stavka 2., članka 209. i članka 239. stavka 2. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 370.

Do donošenja propisa iz članka 369. ovoga Zakona primjenjivat će se:

- Uputstvo o načinu vođenja evidencije i o dokumentaciji u predmetima usvojenja ("Narodne novine", br. 27/79.),
- Pravilnik o vrstama i načinu vođenja evidencije i dokumentacije o osobama pod starateljstvom ("Narodne novine", br. 15/79.),
- Uputstvo o načinu opisa i procjene imovine osoba pod starateljstvom i podnošenje izvještaja i polaganja računa staratelja ("Narodne novine", br. 15/79.),
- Uputstvo o načinu vođenja evidencije o roditeljima koji su sudskom odlukom obavezni uzdržavati svoju djecu ("Narodne novine", br. 27/79.).

Članak 371.

Danom početka primjene ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o braku i porodičnim odnosima ("Narodne novine", br. 11/78., 45/89. i 59/90.) i članak 53. stavak 1. točka 1. Zakona o javnom bilježništvu ("Narodne novine", br. 78/93. i 29/94.).

Članak 372.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Narodnim novinama", a primjenjuje se od 1. srpnja 1999.

Klasa: 552-01/95-01/01
Zagreb, 11. prosinca 1998.

ZASTUPNIČKI DOM
HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA
Potpredsjednik
Zastupničkog doma
Hrvatskoga državnog sabora
Vladimir Šeks, dipl. iur., v. r.